

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ
ΜΕΤΑ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

'Εν Κωνσταντινουπόλει ἐτησίᾳ . . .	Φο. γρ. 46
'Εν ταῖς Ἐπαρχίαις	Μετ. 16
'Εν Ἑλλάδι, Αἰγύπτῳ καὶ Ἑ- ρώπῃ	Φο. γρ. 70
'Εν Ρωσίᾳ	Ρούβλ. 25
Ἐξάμηνοι τὰ ἡμίση.	

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ
ἈΝΕΥ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

'Εν Κωνσταντινουπόλει ἐτησίᾳ . . .	Μετ. 4
'Εν ταῖς Ἐπαρχίαις " Διό. Τ. 1	
'Ἐκτὸς τῆς Τουρκίας " Φο. γρ. 25	
Αἱ συνδρομαὶ ἐτήσιαι.	

*Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται ἡροσίον Λύο (2).

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—(Ἐρνέστου Κουρτίου) **Ἡ Ἑλλη-
νικὴ Ἱστορία** (Μεταφραζομένη ὑπὸ Μ. Ε. Μιχαλοπούλου).—**Ὁ
Ἄρριανός.**—**Τὸ αἰδῆθημα** (Ποίημα).—**Κοινὰ νόμιμα ἢ τὸ παρ'
ἀρχαίαις Ἑλλήσιν διεθνὲς δίκαιον.**—**Ποικίλα.**—**Ἡ νεοελληνι-
κὴ γλῶσσα ἐν τοῖς ἡμετέροις ὄχλοις** (ὑπὸ Ἰωακείμ Βαλα-
δάνη).—**Ὁ κόσμος ἐν ᾧ ζῶμεν** (Διάλογος).—**Ἡ Δευτέρα Μήτηρ**
(δύηγμα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ μέγα καὶ σπουδαιότερον πολιτικὸν γεγονός, τὸ ὄν-
τως βαρύνον ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐν Εὐρώπῃ πολιτικῆς εἶναι
ἀναμφιβόλως αἰ ἐν τῷ Ἡνωμένῳ βασιλείῳ διεξαγόμε-
ναι γενικαὶ ἐκλογαί, αἵτινες δὲν ἔληξαν μὲν ἐτι, ἀλλ'
ὅπως οὐδέποτε τὸ ἀποτελεσμα αὐτῶν προμνύεται ὑπὲρ
τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῆς μέχρι
τουδε ἀναλογίας τῶν διεξαχθειῶν ἐκλογῶν. Ἀπέχον-
τες τῆς δι' ἀριθμῶν ἀνεπίξεως τῶν γενομένων καὶ τῆς
συγρίσεως τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἀποτελεσμάτων
πρὸς τὰ ἐπιτευχθέντα κατὰ τὰς γενικὰς ἐκλογὰς τοῦ
1886, αἵτε τοῦ τοιοῦτον ἔργου ἐξερχομένου τῶν στενῶν
ὁρίων ἐβδομαδιαίας ἐπιθεωρήσεως, περιοριζόμεθα εἰς
τὴν ἐπιγινομένην βαθυδὸν ἐντύπωσιν παρ' ἅπαντι τῷ
εὐρωπαϊκῷ δημοσίῳ, ὅπερ μετὰ μεγάλης προσοχῆς πα-
ρακολουθεῖ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ γινόμενα καὶ ἐξετάζει ὅποια
ὑπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς γενικῆς πολιτικῆς συνέπειαι τῆς
εἰς τὰ πράγματα ἐλεύσεως τοῦ γηραιοῦ ὑλοτόμου τοῦ
Χάρθαρδεν, τοῦ ὄντως τιμηθέντος ὑπὸ τοῦ Δζὸν Βουλ
κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου ἔτη καὶ ἀναδειχθέντος ἀξίου
τῆς ἐμπιστοσύνης μεγάλου ἔθνους παρὰ τὰς φωνα-
σκείας τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τοῦ πολλοῦ μαρκη-
σίου, τοῦ μὴ ἀποδυσπετήσαντος καὶ πρὸ τῆς μομφῆς
ὅτι ὁ τῶν φιλελευθέρων ἡγέτης, ἐμμένων ἐν τῇ ἰρλαν-
δικῇ πολιτικῇ αὐτοῦ ὑπονομεύει τῆς βάσεις τῆς τοῦ
ἀγγλικῆς ἔθνους ἐνότητος καὶ διασπᾷ τοὺς συνδέον-
τας τὴν ἰρλανδίαν μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ ἠνωμένου
βασιλείου μερῶν δεσμούς. Καὶ ἀληθῶς ἢ εἰς τὴν ἐξου-
σίαν ἀνοδος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος τὰ μέγιστα βα-
ρύνει ἐπὶ τε τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ ἀνακτοβουλίου
Ἰακώβου καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὑπὸ τὴν ἐποχὴν μὲν
ἐκείνης ἢ μεγάλη Βρετανία ἀπαλλαγῆσεται τῶν ἐσω-

τερικῶν σπαραγμῶν, οὗς ἀσήμαντοι μικροφιλοτιμίαι
καὶ λόγοι ἐκλογικοὶ προῦκάλεσαν ἐπὶ βλάβῃ τῆς παρὰ
τῷ ἐξωτερικῷ ὑπολήψεως τῆς φιλελευθέρου Ἀγγλίας,
φθιμιζομένης τέως ἐπὶ ἰσοπολιτεία τῶν ἀρχῶν πρὸς πάν-
τας ἀνεξαιρέτως τοὺς πολίτας ἄνευ διακρίσεως πολιτι-
κῶν φρονιμάτων ἢ τῆς οικονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως
καὶ βαινούσης ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀν-
δρῶν, τῶν δοξασάντων τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἀγ-
γλίας ὑπὸ δὲ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς με-
γάλη προμνύεται μεταβολή. ἐπισπωμένη ἰδίᾳ τὴν προ-
σοχὴν τῶν τριῶν συμμάχων, βαυκαλιζομένων ἄχρι τοῦδε
διὰ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ μεγάλη Βρετανία, κοινὰ ἔχουσα τὰ
συμφέροντα μετὰ τῶν τριῶν συμμάχων, τὸν ἀγῶνα αὐτῆς
συνταυτίζει πρὸς τὸν τοῦ τριπλοῦ συνδέσμου καὶ κατ'
ἀνάγκην ἀντίθετον βαίνει τῇ γαλλορωσικῇ πολιτικῇ
πολιτείᾳ, ἥδη δὲ σκεπτομένου ἰσως ὅτι ἡ ἐπικειμένη ἢ
πτῶσις τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ ἀνατρέπει τὰς ἐλπί-
δας αὐτῶν παρὰ τὰς τελευταίας διακηρύξεις τοῦ Ρόζβε-
ρη, τοῦ θεωρουμένου ὡς ὑποψηφίου ἐν τῷ ὑπουργείῳ
τῶν ἐξωτερικῶν, ἐὰν τὴν ἀρχὴν ἀναλάβῃ ὁ κ. Γλάδστον
καὶ δηλώσαντος ὅτι καὶ ἡ φιλελ. κυβέρνησις θὰ ἐξακο-
λουθήσῃ τὴν τῆς συντηρητικῆς ἐξ. πολιτικῆν. Ὅντως ὁ
κ. Γλάδστον ἀναλαμβάνων τὴν ἐξουσίαν τραπήσεται ἢν
ἐτρόπη πολιτείαν μετὰ τὴν νίκην αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐκλο-
γαῖς τοῦ 1880, ὅτε ἐπέζητει τὴν μετὰ τῆς Ρωσίας σύμ-
πτωσιν ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ πρὸς πρόληψιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἰν-
δικῆς σχεδίων τοῦ ἀνακτοβουλίου Πετρούπολεως καὶ ἐ-
πειράτο διὰ πλαγίων μέσων νὰ προσελκύσῃται τὴν εὐ-
νοίαν τῆς μεγάλης τοῦ Βορρᾶ δυνάμεως, ἢν τὰ μέγιστα
ἐξερεθίσας ὁ τοῦ Μαρκησίου Σαλισβουρῆ διδάσκαλος, ὁ
μακαρίτης λόρδος Δισραέλης, ἐν τῷ βερολινεῖῳ συνεδρίῳ,
ἐξώθει εἰς ἀντεκδίκησιν τῆς μεγάλης Βρετανίας ἐν τῷ
ἀχανεῖ αὐτῆς ἀποικιακῷ κράτει, ὅπου κυρίως εὐρηται
τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ δύναμις τῆς θαλασσοκράτορος Ἀλ-
βίωνος. Καὶ ναὶ μὲν δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι καὶ ὁ γηραιὸς
τῶν φιλελευθέρων ἡγέτης ἐμνήθη κατὰ τι τὸν λόρδον
Βύκονσφιλδ ἐν τοῖς ἐν Ἀσίᾳ ζητήμασιν καὶ εἰργάσθη
εἰς τὴν μετατροπὴν τῆς Ἀφγανίας εἰς προπύργιον κατὰ
τῆς εἰς Ἰνδικὴν προελάσεως τῶν Ρώσων, ἀλλὰ δὲν προ-
έβη ἄχρι τοῦ ἐξερεθίσαι τὴν ἐν Πετρούπολει κυβέρνησιν
διὰ μονομερῶν πρὸς τὸν Ἀβδουρραχμὰν συμφωνιῶν,
οἷα ἦσαν αἱ διὰ τοῦ πρώην ἀντιβασιλέως τῆς Ἰνδικῆς
συνυμολογηθεῖσαι τῷ 1886 καὶ ὑπαγαγοῦσαι τὸν ἐμῆρνον
ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν, τὴν ἐδραζομένην ἐπὶ τῆς
ἀντιστάσεως ἐναντίον πάσης ἐκ Μερὸ προελάσεως τῶν

Ρώσων ἀντὶ ἐπιχορηγίας 3,000,000 φράγκων. Ἡ πιθανὴ ἄρα εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνοδος τοῦ πολιοῦ ἀνδρὸς σημαίνει μείζονα πρὸς τὴν Ρωσίαν προσέγγισιν καὶ σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν δύο χωρῶν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἡ προσέγγισις αὕτη δύναται νὰ ἔχη ὡς συνέπειαν καὶ τὴν ἐν Εὐρώπῃ ἐπίτευξιν παραπλησίου ἀποτελέσματος μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ κ. Γλάδστοντος ἐκλογικὴν δημογορίαν, ἐν ἣ ψέγων οὗτος τὴν κυβέρνησιν ἐπὶ φιλοπολέμοις τάσεσι καὶ ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐν τῷ βερολινεῖῳ συνεδρίῳ δοθεισῶν ὑποσχέσεων ἐνίοις τῶν τοῦ Αἴμου κρατιδίων, διεπίστῳσεν ὅτι τούναντίον ἡ φιλελευθέρα κυβέρνησις ἐμερίμνησε τὰ πάντα νὰ διευθετησῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εἰρήνης. Ἐὰν ὁ ἡγέτης τῶν φιλελευθέρων, ἀνερχόμενος τὴν ἐξουσίαν, ἐμμεῖνη εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην, τὴν σημαίνουσαν πλήρη καὶ ἀκεραίαν ἐφαρμογὴν τῶν συνθηκῶν, εὐνόητον ὅτι ἰκανῶς ἐξυπηρετεῖται ὁ τῆς Ρωσίας ἀγὼν ἐν τῇ τελείᾳ ἐκτελέσει τοῦ συμβολαίου τῇ 1)13 ἰουλίου ἐπὶ βλάβῃ τῶν μαυμοθεπτῶν τῆς συντηρητικῆς Ἀγγλίας, ὑπὲρ ὧν ἄβηθον κατ' ἐπισήμους περιστάσεις σπένδουσα καμπανίτην ἔλαιον ἐρριπτεν εἰς τὸ ὑπὸ τὸν κοχλάζοντα πραξικοπηματικὸν λέβητα πῦρ καὶ συνετέλει εἰς τὴν παρὰ δρακὸς ἀνθρώπων ἀθέτησιν τῶν ἐπισημοτέρων διεθνῶν συμβολαίων, τῶν διεπόντων νῦν τὰ τῆς Δύσεως. Μόνη ἡ ταραχὴ τῶν κυριωτέρων ὀργάνων, ἅπερ ἐξυπηρετοῦσι τὰ συμφέροντα τῆς τριπλῆς συμμαχίας ἀρκεῖ νὰ καταδείξη οἷαν ἡ εἰς τὴν ἐξουσίαν πιθανὴ ἀνοδος τοῦ κ. Γλάδστοντος προοιωνίζεται μεταβολὴν ἐν τῷ πολιτικῷ ζατρικίῳ τῆς Εὐρώπης.

Καὶ τὸ ζήτημα δὲ τοῦ Μαρόκου οὐ μικρὰν κέκτηται σπουδαιότητα συνεπεία τῶν ἐν αὐτῷ συγκρουομένων, συμφερόντων ἕνεκα τῆς ἀντιζηλίας τῶν κυριωτέρων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων, οἷαι ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰσπανία. Ἐν ταῖς πρωτενοῦσαις τῶν κρατῶν τούτων πολλὰ καὶ ποικίλα ἐπικρατοῦσιν ἰδέαι περὶ τῆς μελλούσης ἐν τῇ ἀφρικανικῇ ταύτῃ αὐτοκρατορίᾳ καταστάσεως καὶ διὰ τοῦτο αἱ κυβερνήσεις αὐτῶν ἀνθαμιλλῶνται ἐν τῇ καταλήψει σπουδαίας θέσεως ἐν ταῖς χώραις τοῦ ἀφρικανοῦ κυριάρχου, τοῦ ὄντος μὲν συναισθανομένου τὸ ἀνεξάρτητον τῆς χώρας αὐτοῦ καὶ ἀγωνιζομένου νὰ περιφρουρῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν ταύτην ἀπὸ παντὸς περιορισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προσκρούοντος ἐναντίον πολλῶν προσκομμάτων, παρεμβαλλομένων ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐν Φεζ ἀντιπροσώπων τῶν εἰρημένων δυνάμεων καὶ ἰδία τοῦ ἀγγλοῦ, ὅστις καὶ διὰ τῆς ἀναπετάσεως τῆς ἀγγλικῆς σημαίας ἐξῆψε τὰ πνεύματα τοῦ μαροκινῶν λαοῦ καὶ προῦκάλεσεν οὕτω διαμαρτυρίαν τούτου, περιαιγαγοῦσαν τὸν Μούλεϋ Χασὰν εἰς δυσχερῆ θέσιν, ἃ τε εὐρεθέντα μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμιος, ἦτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν ἀξιώσεων τῆς μεγάλης Βρετανίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἐξάψεως τῶν ὑπνικῶν. Τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος ἐξῆρεν ὅτι μᾶλλον ὁ τελευταῖος διορισμὸς τοῦ παρὰ τῇ Ὑψ. Πύλῃ γερμανοῦ πρεσβετοῦ κ. Ράδοβιτς ἐν Μαδρίτῃ, ὅπου εὔρηται ἡ σκοπιὰ τῶν ἐν Μαρόκῳ γινομένων, ἐγκριτα δὲ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου ὄργανα ἐφίστῳσιν ἐπὶ τούτῳ τὴν προσοχὴν τῆς ἐν Παρισίοις κυβερνήσεως ὅπως μὴ καθυστερήσῃ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῆς Ἀφρικῆς καὶ παράσχη ἀφορμὴν εἰς βλάβην σπουδαίων συμφερόντων τῆς Δημοκρατουμένης χώρας ἐν τῇ ὁμῶρῃ τῇ Ἀλγερίᾳ αὐτοκρατορία τοῦ Μαρόκου,

Ἐπὶ τὴν ἐποψὴν δὲ τῶν κατὰ τόπους διαδραματιζομένων, τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ ἀννισχεῖ λίαν ἡ οἰκονομικὴ κατά-

στασις, ἡ βαίνουσα κατὰ κρημοῦ ἐπὶ τῇ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ τοῦ βασιλείου, ἣν ἐγκαινισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Στραδέλας πολιτευτοῦ ἐξηκολοῦθησεν ὁ ἐκ Παλέριου, ὁ πασῶν μὲν νῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε καμπτόμενος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπισκηψάντων τῇ χώρᾳ αὐτοῦ δεινῶν διὰ τῆς συνεχίσεως τῆς μετὰ τῆς αὐστρογερμανικῆς συμμαχίας συνθήκης. Ὁ κ. Γιολίτης διὰ τῆς προλήψεως τοῦ κ. Γριμάλδου ἐλπίζει ὅτι θὰ ἐπιτευχθῶσι πάντα ὅσα ἐσκόπει νὰ πράξη ὁ προκάτοχος αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπουργίῳ τῶν οἰκονομικῶν, ἀλλ' ἀτυχῶς οὔτε ὁ μὲν οὔτε ὁ δὲ δύναται νὰ πράξη τι, ὅταν ἐλλείπη ἡ τῆς ἐνεργείας βᾶσις, ὅταν δηλαδὴ ὁ λαὸς εἶναι ὑπόχρεως νὰ συντηρῇ στοατὸν, ἐπιβάλλοντα αὐτῷ ὑπερτέρας τῶν δυνάμεων θυσίας, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης, ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον ὕπως ἡ Ἰταλία φανῇ συνεπὴς πρὸς τὰς ἐκ τῆς τριπλῆς συμμαχίας ἀπορροούσας ὑποχρεώσεις ἢ καὶ τὰς ἀξιώσεις καὶ ἀπαιτήσεις τὴν μεγαλομανίαν πασχόντων πολιτικῶν αὐτῆς ἀνδρῶν.

Τοὺς ἐν Γαλλίᾳ μικροῦ δεῖν ἐτάραττεν ὑπουργικὴ κρίσις ἕνεκα τοῦ ζητήματος τῆς Δαχομαίης. Ἄχρι τοῦδε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ταύτῃ δὲν ὑπῆρχε συνεννόησις τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων καὶ τοῦ διοικητοῦ τῶν κατὰ θάλασσαν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπῆλθον καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα παθήματα τῶν Γάλλων ἐν τῇ μαύρῃ ἡπείρῳ. Τὸ ζήτημα ἀνακινήθη ἐν τῇ βουλῇ προῦκάλεσε κρίσιν ὑπουργικὴν, ἀποσοβηθεῖσαν τῇ μεσολαβήσει τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ τέως ὑπουργοῦ τῶν ναυτικῶν κ. Καβαινιάκ, ἀντικατασταθέντος διὰ τοῦ κ. Βουρδῶ.

Ἐν Βελγίῳ τὸ ζήτημα τοῦ συντάγματος εὔρηται νῦν ἐν τῇ κυριωτέρᾳ αὐτοῦ φάσει καὶ σύμπαρ ὁ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κόσμος τὴν προσοχὴν ἔχει ἐστραμμένην πρὸς τὴν Συντακτικὴν, ἣτις συνῆλθε τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ καὶ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς διὰ λόγου τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου. Τὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ συντάγματος ἐν Βελγίῳ κέκτηται οὐ μικρὰν σπουδαιότητα συνεπεία τῶν διαπληκτισμῶν τοῦ κληρικοῦ κόμματος πρὸς τὸ φιλελεύθερον ἐν δυσὶ κυρίως ζητήμασι, περὶ ἃ κυρίως στραφίσεται ἡ τῆς Συντακτικῆς μέριμνα καὶ προσοχή. Ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ὁ βελγικὸς λαὸς ἐξίτηι τὸ δικαίωμα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, ἀντικαθιστώσης τὴν περιορισμένην, καθ' ἣν τὸ δικαίωμα ψήφου εἶχον ἄχρι τοῦδε 130000 μόνον πολῖται· ἐπομένως ἡ συντακτικὴ ἡναγκασμένη εἶναι νὰ μεταβάλῃ τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ συντάγματος τοῦ Βελγίου καὶ νὰ τροποποιήσῃ αὐτὸ κατὰ τὸν τρόπον εὐρύνοντα τὸ τῆς ψηφοφορίας δικαίωμα καὶ ἰκανοποιούντα τὰς εὐχὰς τοῦ βελγικοῦ λαοῦ, βλέποντος ὅτι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς ἐλευθερίας μόνος αὐτὸς σχεδὸν ἐκ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν στερεῖται τὸ δικαίωμα τοῦ δίδειν τὴν ψῆφον αὐτοῦ καὶ ἐκφράζειν τὴν γνώμην περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀφορῶντων. Σπουδαῖον ὡσαύτως εἶναι καὶ τὸ δεύτερον ζήτημα, τὸ τοῦ δικαιώματος τοῦ βασιλέως τοῦ ἐπιδοκιμάζειν ἢ ἀποδοκιμάζειν τὰ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας ψηφισθέντα νομοσχέδια. Λεοπόλδος ὁ Β' ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ συμφερόντων τῶν ὑπνικῶν αὐτοῦ μερίμνῃ ἀξιοῖ ὅπως ἔχη καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμέσου εἰς τὸν λαὸν ἐκκλίσεως, ὅταν ἡ τῶν ἀντιπροσώπων βουλὴ ἐπιψηφίσῃ καὶ ἐγκρίνη νομοσχέδιον, ἥκιστα συνᾶδον πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ. Προσέτι τὸς ἐν Βελγίῳ ἀπασχολεῖ καὶ τὸ τῶν ὀχυρωμάτων ζήτημα ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ἐξασφαλίσει τὴν οὐδετερότητα τῆς χώρας ἐν περιπτώσει εὐρωπαϊκοῦ πολέμου.

Παραπλησίον πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα ἐπι-

σπᾶται τὴν προσοχὴν καὶ τῶν ἐν Ἑλβετία, ὅπου τὰ ὀχυρώματα τοῦ ἁγίου Γοθάρδου καὶ τοῦ ἁγίου Μανουκίου προῦκάλεσαν ἤδη σφοδρὰν συζήτησιν ἐν τῷ ὁμοσπονδιακῷ συμβουλίῳ, καταλίξασαν εἰς τὴν χορηγίαν τοῦ ἀναγκαιούντος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην ποσοῦ. Εἰς τὴν ἀνψυχίαν ὅμως τῶν ἐν τῇ ἠρωϊκῇ δημοκρατίᾳ πολιτευτῶν συμβάλλεται καὶ τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν φυλλάδιον περὶ τῆς **Οὐδετερότητος τῆς Ἑλβετίας**, ὅπερ ἀνασκευάζουσαι ἐναι τῶν κυβερνητικῶν ἐφημερίδων τῆς Ἰταλίας, διατείνονται ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἰταλία διεννοήθη νὰ καταπατήσῃ τὴν Ἑλβετικὴν οὐδετερότητα καὶ ὅτι ἐν περιπτώσει ἀνάγκης τὰ Ἰταλικά στρατεύματα δὲν θὰ διαβῶσι τὴν Ἑλβετίαν, ἀλλὰ θὰ προελάσωσι δι' ἐτέρας ὁδοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ ἐν Ἀλσατία καὶ Λυθαργηγία. Βεβαίως ἐν ταῖς κρίσεσι ταύταις ἐνυπάρχει ἐκ πρώτης ὄψεως καθυσχύχασις τῶν Ἑλβετῶν περὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς οὐδετερότητος αὐτῶν, ἀλλὰ βαθύτερον ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος ἀνευρίσκεται ὅτι παρὰ ταῖς τρισὶ συμμάχοις ὑποβάλλεται πάντοτε ἡ ἰδέα τοῦ ἔχειν τὴν Ἑλβετίαν πρόχειρον μέσον συνενώσεως τῶν στρατῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἀπειλουμένῳ σημείῳ, παρὰ τὰς πολλάκις ἐπαναληφθεῖσας διακηρύξεις τῶν ἐν Βερολίῳ καὶ Βιέννῃ καὶ Ρώμῃ διὰ στόματος τῶν κυριωτέρων αὐτῶν ὀργάνων ὅτι οὐδέποτε καταπατηθήσεται ἡ οὐδετερότης τῆς Ἑλβετίας καὶ ὅτι μάτην τοσαύτη καταβάλλεται δαπάνη πρὸς ἀνέγερσιν ὀχυρωμάτων κατ' ἀνυπάρκτου ἔχθρου.

Ἡ ρῆξις Σουηδίας καὶ Νορβηγίας εὔρηται ἐν κρίσιμῳ σημείῳ. Ἡ ἄρνησις τοῦ βασιλέως Ὁσκάρ ὅπως ἐπικυρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Χριστιανίᾳ Βουλῆς περὶ χωρισμοῦ τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν δύο χωρῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐξηρέθισε λίαν τὰ πνεύματα τῶν ἐν τῇ νορβηγικῇ πρωτευούσῃ καὶ προῦκάλεσεν οὕτως οὐ μόνον τὴν τοῦ ὑπουργείου παραίτησιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς. Εἰς πάντα ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ὁσκάρ οὐδὲν ἔδειξε δεῖγμα ταραχῆς, μάλιστα δὲ καὶ ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ τοῦ νὰ ἐμμεῖνῃ ἀκαμπτος εἰς τὰς προτέρας αὐτοῦ ἀποφάσεις. Ἡ πολιτεία αὕτη καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἐν Στοκόλμῃ, ὑποστηριζόντων τὴν γνώμην τοῦ Ὁσκάρ, ἐπὶ μᾶλλον ἐξερεθίζει τὸ δημόσιον ἐν τῇ Νορβηγίᾳ πνεῦμα, ὅπερ, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ συναισθανόμενον, ἐμμένει εἰς τὸ σχέδιον τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀντιπροσωπείας τῶν δύο σκανδιναυικῶν κρατῶν. Ἰδίᾳ τῷ ριζοσπαστικῶν καὶ τὸ ἐθνικὸν κόμμα ὑπὸ τοιαύτην ἐργάζεται ἐννοίαν, ὡς τοῦτο κατεδείχθη διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων, δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς τὸν χωρισμὸν τῶν δύο κρατῶν καὶ μάλιστα πρὸς τὸ πρόγραμμα τοῦ εἰρημένου κόμματος, τὸ κατατεῖνον εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτονομίαν τῆς Νορβηγίας. Ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος μετὰ προσοχῆς παρακολουθῶν τὰ κατὰ τὴν ἀνέλιξιν τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν ἀποκρύπτει ὅτι τὸ ζήτημα μεγάλῃν κέκμηται σοβαρότητα καὶ τούτου ἕνεκεν ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως μὴ ἐκτραχυνθῇ ἡ ρῆξις τῶν ἐν Νορβηγίᾳ πρὸς τοὺς ἐν Στοκόλμῃ καὶ ὅπως τὸ σοβαρὸν τοῦτο ζήτημα ἐξομαλισθῇ κατὰ τρόπον εὐάρεστον εἰς ἀμφότερα τὰ συμβαλλόμενα μέρη μετὰ τοσοῦτον μακρὸν ἄμα καὶ κοινὸν πολιτικὸν βίον.

Τῶν ἐν Ἑλλάδι τὴν προσοχὴν ἀπορροφᾷ ὁ διεξοδικὸς λόγος τοῦ κ. Τρικούπη, ἐπαγγελλομένου διὰ καταλλήλων οἰκονομικῶν μέτρων τὴν ἀνόρθωσιν τῆς πίστεως τοῦ βασιλείου.

ΕΠΡΝΕΞΙΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

Τέλος ταῖς ροπαῖς ταύταις προσετέθη ἡ τῶν ξένων λαῶν. Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἄρχεται θρησκευτικὸς τις μετασχηματισμὸς, οὗ τὰ κυριώτατα ἀποτελέσματα δὲν διαφεύγουσιν ὅλως τὴν ἱστορίαν εἶναι ἡ περίοδος τῆς ἀπὸ τοῦ προελληνικοῦ ἢ πελασγικοῦ αἰῶνος εἰς τὸν ἑλληνικὸν αἰῶνα μετάβασις, εἶναι ἡ περίοδος, καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ φαντασία διὰ σειρᾶς διαδοχικῶν δημιουργιῶν παράγει τὸν κόσμον τῶν θεῶν αὐτῆς. Πράγματι, ὅτε αἱ πελασγικαὶ φυλαὶ παρεδύρθησαν ἐν τῇ διεθνεί κινήσει καὶ ὁ κύκλος τῶν σχέσεων αὐτῶν πύρυνθη, ἐνόμισαν ὅτι καὶ νέων θεῶν ἐδέοντο, διότι ἀμφέβαλλον ὅτι ἡ προστασία τῶν ἰδίων ἡδύνατο νὰ ἐπεκαθῆ πέρα τοῦ στενοῦ ὁρίζοντος, ἐν ᾧ μέχρις ἐκείνου ἦσαν περικεκλεισμένοι.

ὑπὸ τὴν ἐποχὴν ταύτην οὐδὲν γονιμώτερον τῆς τῶν ἀπλοϊκῶν τούτων φύλων δυναφείας πρὸς τοὺς Σημίτας. Ἀκριβῶς διὰ τὴν φυσικὴν ἀντίθεσιν τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν δύο φυλῶν οἱ Ἄριοι καὶ Σημίται ἔσχον ἐπ' ἀλλήλων μεγάλῃν ροπὴν, ἥς τὴν πρωτοβουλίαν ἔλαβον οἱ Σημίται, ἅτε μᾶλλον πεπολιτευμένοι, διότι σχετικῶς πρὸς τοὺς Ἄριους, ἐδραιωτέρους, σταθερωτέρους καὶ βαρύτερους, ἦσαν ἐλευθερώτεροι, ὀξυδερκέστεροι καὶ ἐφευρετικώτεροι.

Οἱ Φοῖνικες ἐπωφελήθησαν ἐκ τῆς θρησκείας εἰς σύναξιν φιλικῶν σχέσεων πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἐνιδρυμένα πελασγικὰ φυλά, ὡς ἐνωτικὸν δὲ σύνδεσμον ἔλαβον τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας τῶν Φοινίκων, ἰδίᾳ δὲ τὴν τοῦ Πελασγικοῦ Διός, ὃν ἐταύτισαν τῷ Βάαλ αὐτῶν. ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἔταξαν τὰς ἀγορὰς αὐτῶν, οὕτω δὲ ὁ θεὸς ἐκλήθη Ζεὺς **Ἐπικοίνιος**, ἥτοι κοινῇ λατρευόμενος².

Οὕτως ἀνταπεκρίνεται πρὸς τὸν Βάαλ-Σάλαμ, τὸν «θεὸν τῆς εἰρήνης», ὃ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Σάλαμ** ἢ **Σαλαμῆς** ἦσαν καθιερωμένοι οἱ τόποι, ἐν οἷς ἡ εἰρήνη ἦν διὰ συνθηκῶν ἠσφαλισμένη. Οἱ Φοῖνικες εἰσέγαγον ὡσαύτως τὴν λατρείαν τῶν πλανητῶν, ἐπινοθεῖσαν ὑπὸ τῶν Σημιτῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐδίδαξαν τοὺς Πελασγοὺς νὰ ὑπολαμβάνωσι τοὺς ἀστέρας θεότητας κυβερνώσας τὸν κόσμον καὶ νὰ κανονίζωσι κατὰ τὰς κινήσεις αὐτῶν τὰ δημόσια καὶ ἰδια πράγματα. Ἐπὶ τέλους εἰσέγαγον ἐτι ἐξ Ἀνατολῆς τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων, ὧν τὸ θέλημα ὑπηγάγετο τοὺς ἰθαγενεῖς Πελασγοὺς. Οὗτοι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιπῶσι καὶ ἐλάτρευσαν τοὺς θεοὺς τῶν ξένων, οἵτινες ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἦσαν ὑπέροχοι αὐτῶν, τὰς ἐπιτυχίας δὲ αὐτῶν τούτων τῶν ξένων ἀπέδωκαν ταῖς εἰκόσιν, ἅς πανταχοῦ, ἐν τε γῆ καὶ θαλάσῃ, δυνεπύοντο. Αἱ τῶν θεοτήτων εἰκόνες (ξόανα) δὲν εἶναι ἐγχώριον προϊόν, πρὸς τοὺς ἄλλοις δὲ τὰ ποδιαῖα τὸ ὕψος ἀγαλμάτια, τὰ ἀπὸ ἀννημονεύτων χρόνων λατρευόμενα κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, θεωρητέα ὡς εἰδῶλα, εἰσαχθέντα ὑπὸ τῶν φοινίκων ναυτῶν³.

Τὸ πρῶτον τοῖς Πελασγοῖς ἐμφανισθὲν ὁμοίωμα ἦν τὸ τῆς Ἀστάρτης, εἰς τὴν εἰδικὴν λατρείαν τῆς ὁποίας οἱ χαναναῖοι ἔμποροι ἦσαν τοσοῦτον ἀψώδιωμένοι, ὥστε δὲν ἐπέβαινον τῶν πλοίων, ἀν μὴ δυνεπύοντο καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, ὅπουδῆ-

1. Περὶ τῆς τοῦ φοινικικοῦ Βάαλ καὶ τῆς μονοθεϊστικῆς ἰδέας, ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τοῦ τύπου τοῦ Διός, σχέσεως ἴδε De Vogüé, *Journal asiatique*, 1867, σ. 135.

2. Περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι Διὸς ἐπικοίνιου ἴδε Ἡσύχιον ἐν λ. ἐπικοίνιος, Movers. *Colon. der Phaenizier*, σ. 239 καὶ E. Curtius, *Sieben Karten zur Topographie Athens*, σ. 9.

3. Περὶ τῶν ὀρειχαλκίνων τούτων ἀγαλμάτων τῶν Διοσκούρων ἢ Κορυβάντων ἴδε Πικυσαν., Γ', κδ', 5, Gerhard, *Poseidon*, ἐν ταῖς *Abhandl. d. Preuss. Akad.*, 1850, σ. 194.

ποτε δὲ ἴδρουον πρακτορεῖον, ἐνίδρουον ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ τὸ σεβαστὸν τοῦτο ἔμβλημα. Τούτου ἕνεκα ἐν Μέρφιδι ὁ Ἡρόδοτος εἶδε τὸ τμήμα τῶν Τυρίων ἀπεσπασμένον τῆς λοιπῆς πόλεως, σεσωρευμένον δὲ περὶ δάδος τι καὶ ναίδριον, ἀφιερωμένα τῇ Ἐεῖνῃ (ξένη) Ἀφροδίτῃ².

Τούτ' αὐτὸ συνέβαινε καὶ ἐν τοῖς φοινικικοῖς ἰδρύμασι τῆς Κύπρου, τῶν Κυθίρων, τῆς Κρανάης μετὰ τῆς διαφορᾶς μόνον ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ἡ λατρεία αὕτη οὐδεμίαν ὑπέστη ἀλλοίωσιν, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἀπεδέξαντο καὶ ἐξηλλάνισαν αὐτήν. Ἡ θεὰ ἐξηκολούθησεν εκπροσωποῦσα τὴν δημιουργικὴν δύναμιν, τὴν παρέχουσαν τῇ φύσει τὴν κυκλοφορίαν τῆς ζωῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες εἶχον ἰδεῖ ἐν αὐτῇ τὴν θεὰν τῶν ναυτῶν, ἀπέβη ταυτοχρόνως παρ' αὐτοῖς καὶ θαλασσία θεὰ, προστάτις τῶν ναυτῶν καὶ τῶν λιμένων, ἥς δὲ ἡ λατρεία εἰσῆχθη πρῶτον ἐν τοῖς ἀγκυροβολίοις τῆς ἀκτῆς, ἐκεῖθεν δὲ διεχύθη βαθμῶδ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῆς χώρας. Ἀλλὰ τὰ ἀνατολικά θρησκείματα δὲν εἰσέδυσαν διὰ θαλάσσης μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὐδὲ ἡ Κύπρος ἐγένετο ἡ μόνη τοῖς δύο κόσμοις συζεύξασα γέφυρα. Οὕτως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου ἀνευρίσκονται σταθμοὶ, ἐνθα ἐνεψυτεύθη θεότης εκπροσωποῦσα ὑπὸ πολλὰ ὀνόματα τὴν αὐτὴν συμβολικῶς ἐξεννεγμένην δύναμιν, τὴν ἀνεξάντλητον τῆς φύσεως γονιμότητα, μητέρα καὶ τροφὴν πάντων τῶν ὄντων. Ἡ Μύλιττα τῆς Βαβυλώνας, ἡ Ἴσταρ τῆς Νινευῆς, ἡ Ἀναχίτ τῶν Περσῶν, ἡ μεγάλη τέλος Ἄρτεμις, ἡ διὰ τῆς Καππαδοκίας καὶ Φρυγίας προελαύνουσα μέχρι τῆς παραλίας, εἶναι ἡ λατρουμένη ἐνταῦθα μὲν ὡς Ρέα, ἐκεῖ δὲ ὡς Κυβέλη, μήτηρ τῶν θεῶν, ἐν Ἐφέσῳ ὡς Ἄρτεμις καὶ ὡς Ἡρα ἐν Σάμῳ.

Ἡ αὐτὴ θεότης μετνήχθη εἴτα καὶ εἰς τὰς δυσμικὰς χώρας, οὕτω δ' ἐλατρεύετο ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἀφροδίτης, ὡς ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Μᾶ.

Ἀνάγκη ἐν τούτοις νὰ μνησθῶμεν σπουδαίας τινὸς μεταποιήσεως, δεικνυούσης ἡμῖν τὴν δύναμιν τῆς ἐπὶ τοῦ θρησκείκου βίου ἐπελθούσης ἰστορικῆς κινήσεως. Ἐν Ἀνατολῇ ἡ θεὰ εἶναι ὄν πανθεϊστικόν, μοναδικὴ καὶ κρατοῦσα δύναμις, εἰχωροῦσα εἰς τὴν οὐσίαν πάντων τῶν δημιουργημάτων. Ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους λαμβάνεται κατὰ μέρος καὶ τοπικεύεται. Οὗτος τῆς ἀρχηγόου θεότητος, διαφόρως ἐν ἐκάστη φυλῇ καὶ ἐκάστη πολιτείᾳ ἐννοούμενος, νέαν προσλαμβάνει μορφήν, ἀποσυντίθεται εἰς ποικίλην σειράν θηλειῶν μορφῶν, αἵτινες ὑπὸ τὸν τύπον θεοποιῶν ἢ παρθένων, ὑπὸ τοῦ πρὸς τὰς μάχας ἔρωτος κατειληγμένων ἢ τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία ἀφωσιωμένων, ἐνταῦθα μὲν ἰδανικώτεροι, ἐκεῖ δὲ μᾶλλον ὑπὸ θελγίτερων ἡδονικῶν ἐφωδιασμένοι, εἰσέρχονται εἰς τὸν κύκλον τῶν ἑλληνικῶν θεῶν καὶ συνάπτονται τῷ Διὶ ὡς μήτηρ, οὐνευνοῦς ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ³.

Οἱ τῆς μεγάλης θηλειᾶς θεότητος ἀπόστολοι ἐγένοντο κυρίως οἱ Σιδῶνιοι, ἐνῶ οἱ τῆς Τύρου ἰθαγενεῖς Φοῖνικες ἐκίρυστον τὴν λατρείαν ἄρρενος θεότητος, τῆς τοῦ Μέλκαρτ, τοῦ προστάτου τῆς πολιτείας αὐτῶν· ἐν Κορίνθῳ δὲ εἰσέρχονται τὰ προηλωτάτα ἴχνη τοῦ διπλοῦ τούτου κηρύγματος. Πράγματι ἡ τῆς πόλεως ἀκρόπολις ἢ ὁ Ἀκροκόρινθος ἦν ἡ ἕδρα ἀρχαιοτάτης λατρείας τῆς Ἀφροδίτης, ἐν ἣ ὁ τύπος τῆς κυπρίας θεότητος ἦν συγκεχωνεμένος τῇ ἀσιατικῇ Μεγάλῃ Μητρί, ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ δὲ ἦν ἐνιδρυμένος ὁ Μελικέρτης, ὅς, καὶ μεταπεσὼν εἰς τὸ ὑποδεὲς θαλασσίας θεότητος πρόσωπον, παρέμεινε πάντοτε τὸ κέντρον τῆς ἐπιχωρίου λατρείας⁴. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Μελικέρτου οὐδὲν ἐστὶν ἕτερον ἢ τὸ τοῦ Μέλκαρτ, μετασχηματισθὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς προφορᾶς αὐτῶν. Τὸ γεγονός τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ἐκ περιόσου περὶ τῶν ὁδῶν τῆς συγγωνίας, αἷς οἱ φοῖνικες ναῦται ἠκολούθησαν. Ὅσῳ οἱ νεώτεροι ναυσιπόροι χαιροῦσι πλέοντες ἐν ἀναπεπταμένη θαλάσῃ, τόσῳ τὰ ἀρχαῖα πλοῖα ἐπεζητοῦν νὰ διατηρῶνται πλησίον τῆς ἀκτῆς, νὰ εἰσδύωσιν εἰς τοὺς ὄρμους καὶ νὰ διολισθαίνωσι διὰ τῶν στενῶν πορθμῶν

τοῦ Αἰγαίου. Οὕτως ἐξηγεῖται ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος οἱ Φοῖνικες ἐζήτησαν νὰ χαράξωσι διὰ τῆς Ἑλλάδος ὁδὸν ἀπὸ κόλπου εἰς κόλπον καὶ διεβίβαζον τὰ ἐμπορεύματα αὐτῶν πέραν τοῦ ἰσθμοῦ. Ὁ τοιοῦτος τῆς μεταφορᾶς τρόπος διαπιστοῦται ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς δύο πέρασι τῆς ὁδοῦ ἐνιδρυσεως τῆς θρησκείας τῆς Σιδῶνος καὶ Τύρου. Πανταχοῦ, ἐνθα οἱ Τύριοι ἐγκατέστησαν, ἤγειραν ἱερὰ τῷ ἐθνικῷ αὐτῶν Θεῷ Μέλκαρτ· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ τὴν λατρείαν αὐτῶν εἰσαγαγόντες εἰς πάντα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μέλκαρτ ὑπὸ ἀνάλογα ὀνόματα, ὡς Μάκαρ, Μακαρεὺς, ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ, ἐν Ρόδῳ, ἐν Αἰεσῳ, ἐν Εὐβοίᾳ, ἀναμειγμένος μᾶλλον ἢ ἥττον ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἰθαγενῶν μύθων. Ἐξ αὐτοῦ μάλιστα προέρχονται ὀνόματα ἔχοντα ἑλληνικὴν ὄλως φυσιογνωμίαν, ὡς ἡ Μακαρία ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ ἐν Ἀττικῇ.

Ἄλλ' αἱ κυριώταται ἀρεταὶ τοῦ τυρίου ἥρωος μετεβιβάσθησαν ἐπὶ τέλους τῷ Ἡρακλεῖ, ὅς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάκαρος ἐλατρεύετο ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ, ἐνθα οἱ Φοῖνικες ἐξεμεταλλεύοντο πλούσια μεταλλεῖα, ὅς δὲ πολλαχοῦ παρέδρτησε συμβολικῶς τὸ μυσταγωγὸν πρόσωπον τοῦ ξένου ἀποικοῦ· διότι οὗτος εἶναι ὁ ἀνευ ἀναπαύσεως ὁδοιπορῶν, ἡ προσωποποίησις τοῦ ἀκαμάτου ἐκείνου τῶν ἐμπόρων λαοῦ. Αὐτός, ὑπὸ τοῦ κυνὸς αὐτοῦ συνοδεύομενος, εὐρίσκει τὴν πορφυραν ἐν τῇ παραλίᾳ⁵· τὸ κύπελον αὐτοῦ, ἐν ᾧ φέρεται πρὸς τὴν Ἐρυθραίαν, εἶναι εἰκὼν τοῦ μεταφορικοῦ φοινικικοῦ πλοίου, τὴν τροπίδα τοῦ ὁποῦ ἐπιστρωννύει διὰ χαλκοῦ, οἱ Φοῖνικες δὲ εἶναι, οἵτινες ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀνέσπασαν ἀπὸ τῶν χερμαίων τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν κέρος, ἤγειραν ἠραγμοὺς καὶ ἐχάραξαν τὰς πρώτας ὁδοὺς⁶.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, ἀποδεξάμενοι αὐτόν, ἀντελήθησαν αὐτοῦ κατὰ δύο τρόπους· ἢ ἀπεδέξαντο τὸ τυρίον δόγμα καὶ ἔλαβον τὸν Ἡρακλεῖα ὡς θεότητα τῆς αὐτῆς τῇ Ἀστάρτῃ τάξεως ἢ ἐλάτρευσαν αὐτόν ὡς ἓνα τῶν ἰδίων ἥρῶων, ὧν τὸ ὄνομα καὶ οἱ ἄλλοι διεδοθήσαν δι' ὅλης τῆς Μεσογαίου. Ἐν Σικυονίᾳ εὐρίσκειται ὁ Ἡρακλεῖς λατρευόμενος ὑπὸ τὰς δύο αὐτοῦ μορφαῖς ὡς τε ἥρωος καὶ ὡς θεοῦ⁷.

Αἱ λατρεῖαι αὗται, ὡς καὶ ἡ τοῦ Μολώχ, ἥς τὰ ἴχνη ἀνευρίσκονται ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ, ἢ τῶν Καβείρων τῆς Σαμοθράκης, μετεσχηματισμένων, ὡς ὁ Μελικέρτης, ἀπὸ σημιτικῶν θεῶν εἰς ἑλληνικὰ πνεύματα⁸, εἰσῆχθησαν—ἀποχρώντες λόγοι ἐπιτρέπουσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην—εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῶν Φοινίκων, εἰσαγαγόντων ταυτοχρόνως καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν τεχνῶν, οἷα ἡ ποικιλτικὴ, ἐν ἣ κατηνάλισκον τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν αἱ ἰεραὶ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κῶ, Θήρᾳ, Ἄμοργῳ⁹, ἢ μεταλλευτικῇ, ἢ μεταλλουργίᾳ . . . κτλ.

Ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἡρακλεῖς παριστάνουσιν ἀμφότεροι κύριον τι σημεῖον φοινικικῆς μὲν, ἀλλ' ὑπὸ διαφόρων πόλεων ἀσκουμένης ροπῆς. Πράγματι καθ' ὅσον οἱ ἀποικοὶ ἀπέρχονται τῆς Σιδῶνος, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1600 μέχρι τοῦ 1100 π. Χ., διαδιδάσκει τὴν λατρείαν τῆς θεᾶς τῆς Ἀσκάλωνος, τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης, κομίζοντες μετ' αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα τὴν λευκὴν περιστέραν, τὴν ἱερὰν τὴν ναὸν περιστερῶν, καὶ τὴν μυρσίνην, τὴν πανταχοῦ συνοδεύουσαν τὴν σιδωνίαν θεάν. Βραδύτερον, ὅτε ἡ τῆς Σιδῶνος εὐνημερία παρακαμίζει, ἀρχεται ὁ τυρίος ἀποικισμὸς, εκπροσωπούμενος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλεῖος—Μέλκαρτ. Ἄλλ' ὅτε ἡ τῆς Τύρου δύναμις ἀντικαθίστη τὴν τῆς Σιδῶνος, οἱ Ἴωνες εἶχον ἤδη ναυτικόν· τούτου ἕνεκα ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ Ὀμίρου ἀπαθανατισθεῖσαι παραδόδεσιν αὐτῶν μόνη ἡ Σιδῶν φέρεται κέντρον τῆς θαλασσοκρατίας τῶν Φοινίκων⁶.

1) Περὶ τῶν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Μέλκαρτ σχετιζομένων γεωγραφικῶν ὀνομαστικῶν ἴδε Olshausen, *Rhein. Mus.* VIII, σ. 329. Περὶ τῶν ἠθῶν δὲ καλούμενων νήσιων Μακάρων, ἴδε Λυκόφρ. Ἄλεξ. 1204, περὶ δὲ τῆς γλώσσης τῶν Μακάρων Zander, *Lesbos* σ. 22.

2) Περὶ τοῦ «Ἡρακλεῖος κυνός» ἴδε Ηολμδ. Α', 45. Ἐπὶ τῶν ναυσιματῶν δὲ τοῦ Τάραντος περισταται *murex cui inhiat canis* (Millingen, *Considerations* etc., σ. 109).

3) Πλυσαν. Β', ε', 1.

4) Περὶ τῶν Καβείρων ἴδε Schoemann, *Griech. Alterth.* II³, 403. Περὶ τῶν ἀνατολικῶν δὲ πνευμάτων («προσηφοὶ δαίμονες») τῆς Ρόδου ἴδε Fragn. *Hist. Graec.*, III, 175.

5) Περὶ τῆς ὑφαντικῆς ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἀφροδίτης ἴδε E. Curtius, *Peloponnesos*. I, 438.

6) Movers, *Colonien der Phänizier*. σ. 58 καὶ ἐξῆς.

1) Περὶ τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης ἴδε Boeckh, *Metrolog. Untersuchen*. 44, καὶ De Vogüé, *Journal asiatique*, 1867, ἀγρυστος.

2) Ἡρόδοτ., Β', 112.

3) Εὐρύτερον περὶ τούτου ἴδε E. Curtius, *Die griechische goetterlehre von geschichtlichen Standpunkte*, ἐν τοῖς *Preussische Jahrbücher*, XXXVI.

4) E. Curtius, *Peloponnesos*, II, 517.

Ὅτε οἱ τῆς Ἀσίας Ἕλληνες, ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσι τῶν Φοινίκων, ἴδρυσαν καὶ αὐτοὶ ἀποικίας, ἀπεδέξαντο τὰς αὐτὰς λατρείας, ὡς εἶχον ἤδη πράξει ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ αὖθις διέδωκαν τὴν φοινικικὴν θρησκείαν ἑλληνικὸν τύπον περιβεβλημένην. Ὁ Πιλόψ καὶ ὁ Αἰγεὺς ἰδρύουσιν ὡσαύτως ἱερά τῆς Ἀφροδίτης. Οἱ νέοι οὗτοι ἄποικοι, κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν χαρακτήρων ἐμφανιζόμενοι, ἐπιτελοῦσιν ὡσαύτως τὸ ἔργον αὐτῶν ὑπὸ τοὺς φοινικικοὺς οἰωνοὺς καὶ διαδίδωσι τὴν λατείαν τῶν πλανητῶν καὶ πάντα τὰ δημιουργήματα τοῦ ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ. Ἄψ' ἑτέρου ὅμως ἐκόμεζον καὶ ἄλλας τινὰς λατρείας, ὧν δὲν δύναται τις ν' ἀνεύρη κατ' εὐθείαν τὸ πρωτότυπον ἐν Συρίᾳ, λατρείας δὲ ἀναπτυχθείσας παρ' αὐτοῖς καὶ αἰτίνες εἶναι ταυτοχρόνως ὁ κατοπτρισμὸς τοῦ ἑθνικοῦ πνεύματος καὶ τὸ μέτρον τῶν διαφόρων βαθμῶν τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ.

Τοιαύτη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἦν ἡ λατεία τοῦ Ποσειδῶνος, ἥτις ἦν κατ' ἀρχὰς ἄγνωστος ἐν τῇ μεσογείῳ Ἑλλάδι, ἐξ οὗ δὲ συμπεραίνεται ὅτι ὁ θαλάσσιος βασιλεὺς Ὀδυσσεὺς ἠδυνήθη ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως αὐτῆς ἐν τῇ μεσογαίᾳ παρὰ τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅλως τὸ ἔδαφος καὶ τὴν κόπην ἀντι πτύου ὑπολαμβάνουσιν¹. Ἡ λατεία τοῦ θεοῦ τούτου εἶναι ἀναπόσπαστος τῆς θαλάσσης, οὕτω δὲ ὅπου αὐτὸς ἐλατρεύετο, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μεσογαίᾳ τῆς χώρας, ἐνόμιζέ τις ὅτι ὑπὸ τὸν ναὸν αὐτοῦ ἤκουε μυκόμενον τὸ πικρὸν κύμα. Ὁ τύπος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Ποσειδῶν εἶναι ἰωνικός, ἡ λατεία δὲ αὐτοῦ εἶναι ἡ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀσίας λατρεία², συνάπτουσα ἀλλήλοις τοὺς διεσπαρμένους κλάδους τῆς ὁμοφυλίας ἐκείνης, ἥτις καλεῖται Κἄρες, Δέλεγες ἢ Ἴωνες, εἴτε μένοντες ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἢ καταλείποντας αὐτήν, ὅπως ἐγκατασταθῶσιν ἀλλοχού.

Ὁ Ποσειδῶν, θεὸς τῆς θαλάσσης, ἔχει χαρακτῆρα ἄγριον ὡς τὸ στοιχεῖον αὐτοῦ, ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν θυσίαις δὲ ἀπαντῶσι πλείστα βάρβαροι πράξεις, οἷον ἀνθρωποθυσίαι, ἵππων πνιγμοὶ κτλ. Ἐν τοῖς ἀκολούθοις αὐτοῦ φαίνονται ἄγριοι Τιτάνες καὶ κακοποιὰ πνεύματα. Ἐν αὐτοῖς, εἶναι ἀληθές, ἀπαντῶσι καὶ μορφαί, καταδεικνύουσαι γεωγραφικὰς γνώσεις τῶν ναυτικῶν λαῶν, ὡς ὁ Πρωτεύς³, ὁ θαλάσσιος ποιμὴν, ὁ αἰγύπτιος γόης, ὁ γινώσκων τὴν φορὰν καὶ τὰ μίκη τῶν θαλασσίων ὁδῶν, καὶ ὁ Ἄτλας, ὁ πατὴρ τῶν ἀστέρων, ᾧ συμβουλευέται ὁ πλοηγός, ὁ τύριος τοῦ Ἡρακλέους συνοδός, ὁ φύλαξ τῶν θησαυρῶν τῆς Ἀΐσεως.

Ἐπῆρξε χρόνος, καθ' ὃν ὁ Ποσειδῶν ἦν ὁ κύριος θεὸς πάντων τῶν θαλασσοπόρων Ἑλλήνων, βραδέως δὲ μόνον ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ὑπεχώρησεν ἄλλαις θεότησιν, αἰτίνες ἀνταποκρίνονται πρὸς ὑψηλότερον βαθμὸν πολιτισμοῦ. Ὁ Ποσειδῶν ὑποχωρεῖ πρὸ τῶν γνησίων ἑλληνικῶν θεοτήτων.

Ἐν τούτοις παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν οὐδέποτε λατεία, ἐγκαταθεθεῖσα ἅπαξ, κατελύθη. Εἰ καὶ περιήλθεν εἰς ὑποδεεστέραν τάξιν, ἐξηκολούθει κατέχων θέσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς πράγμασι καὶ ἐμινύετο ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ λατρείᾳ. Οὕτως ἐν Ἀθήναις, ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἐν Δελφοῖς διακρίνεται σαφῶς πρώτη τις ποσειδωνικὴ περίοδος, ἥτις ἐπὶ τῶν θυσιῶν κατέλιπεν ἴχνη ἀνεξίτηλα. Οὕτως ἐμορφώθησαν τὰ διάφορα οἰονεῖ στραῶματα, ἅτινα ἐν πᾶσι τοῖς θρησκευτικοῖς κέντροις τῆς Ἑλλάδος διαδέχονται ἀλλήλα κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ παρακολουθήσωμεν διὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς φάσεων τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑθνικοῦ πνεύματος, ἀκριβῶς ὡς περὶ ἡ τῶν γυνῶν καταστρώσεων δευρὰ γνωρίζει ἡμῖν τὴν βαθμιαίαν κατεργασίαν τοῦ φλοιοῦ τῆς σφαιρας.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΡΡΙΑΝΟΣ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

γ') Βιθυνικά.

Εἰς ὀκτὼ βιβλία, συχνάκις μνημονευόμενα ὑπὸ Εὐσταθίου ἐν τοῖς σχολείοις αὐτοῦ εἰς Ἰλιάδα καὶ Διονύσιον τὸν Περιηγητήν. Περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ὁ Φωτίος¹. Ἐπιφέρει τὰ ἐξῆς: «Ἀρχεται τὰ Βιθυνικά ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, κάτεισι δὲ μέχρι, τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους, ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν Ῥωμαίους κατὰ διαθήκας κατέλιπεν οὐπω βασιλευμένους μετὰ τὴν τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν». Ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι παρῆρχεν ὁ Ἀρριανὸς εἰδήσεις περὶ τε τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως «Νικομήδειον γιτὸ» γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ διορίζει, ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι². Τὰ δὲ περιωθέντα ἀποσπάσματα τοῦ προκειμένου συγγράμματος περισυνέλεξεν ὁ C. Müller ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν³.

δ') Παρθικά.

ἔργον ἐκ δέκα καὶ ἐπτὰ συγκείμενον βιβλίων⁴, περιγράφον δὲ τοὺς πολέμους τῶν Ῥωμαίων καὶ Πάρθων ἐπὶ αὐτοκράτορος Τραϊανου⁵. Τὸ ἔργον τοῦτο πολλαχῶς ὠφελήθη Στέφανος ὁ Βυζάντιος, τὰ δ' ἀποσπάσματα αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὁ αὐτὸς Müller⁶.

ε') Ἀλκιὰ ἱστορία.

συγγραφὴ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Φωτίου⁷ μνημονευομένη, ἥς μέγα ἀπόσπασμα εἶναι τὸ «ἔκτασις κατ' Ἀλκιῶν» ἐπιγραφόμενον, περὶ οὗ κατωτέρω ρηθῆσονται τὰ δέοντα.

Ἐκτὸς τῶν ἐκτεταμένων τούτων ἔργων ἔγραψεν ὁ Ἀρριανὸς καὶ τρεῖς βιογραφίας⁸, μίαν τοῦ Κορινθίου Τιμολέοντος, ἑτέραν Δίωνος τοῦ Συρακοσίου⁹ καὶ τρίτην τοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ διαδοήτου καταστάντος ἡγετοῦ Τιλιδοῦρου¹⁰.

Μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν τοῦ Ἀρριανοῦ ἔργων κατατακτέον τὸ ὑπὸ γεωγραφικῆν ἐποψὴν σπουδαῖον αὐτοῦ πόνημα, ὅπερ συνέγραψεν ἑπαρχος ὢν τῆς Καππαδοκίας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς περιοδείας, ἣν ἐπεχείρησεν ἀνὰ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου. Ἐπιγράφεται δὲ

στ') Περίπλους Πόντου Εὐξείνου¹¹.

ἐν ᾧ πᾶν ὅ,τι περιγράφει βασιζέται ἐπὶ ἰδίας παρατηρήσεως καὶ μελέτης· διότι τὴν περιοδείαν ταύτην ἐπεχείρησεν ὁ Ἀρριανὸς ὀρθοῦς ἀπὸ καθαροῦ στρατιωτικοῦ λόγου. Ἐπειδὴ δὲ ἴσχυον οἱ ἐκ τοῦ γένους τῶν Μασσαγετῶν τὴν καταγωγὴν ἔλκοντες Ἀλκινοὶ ἢ Ἀλκινοὶ ἠπειλοῦν δι' εἰσοδοῦς τὰνατολικὰ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον πρὸ πάντων ὅπως ἐπιθεωρήσῃ τὰ ὄχυρα τῶν μεθορίων αὐτοῦ ἔργα, ἐνίσχυσῃ δὲ τὰς ἐν τοῖς ὄχυρώμασι τούτοις φρουράς καὶ ὄχυρώσῃ τὰ ἐπὶ τῶν παραλίων ἐπικαιρότερα σημεῖα. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ ἐπέβη τοῦ στόλου αὐτοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ αἰεποτε παραπλέων κατὰ μῆκος τῶν παραλίων ἐκείνων, κατεμέτρησεν ἐπιμελῶς πάντας τοὺς ποταμούς, λιμένας, πόλεις καὶ νήσους καὶ προσδιώρισε κατὰ μίλια τὰς ἀποστάσεις. Σπουδαιοτάτη μάλιστα διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἀκρίβειαν τῶν τόπων ἀποβαίνει ἡ περιγραφὴ τῶν παραλίων ἀπὸ Τραπεζοῦντος μέχρι Κυμμερίου Βοσπόρου, διότι ἄξια μεγίστης προσοχῆς εἶναι ὅσα ἐν αὐτῇ λέγονται περὶ τῆς μυθικῆς τῆς περὶ τὸν ποταμὸν Φάθιν ἐκτεινομένης χώρας τῶν Κάλχων, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῆς πόλεως Διοσκουριάδος, ἥτις ἦν τὸ σπουδαιότερον τῆς θαυματεμπορίας κέντρον καὶ περὶ ἑτέρας πόλεως τοῦ Παντικαπαιοῦ¹², ἔνθα κατέστρεψε τὸν βίον αὐτοῦ ὁ πολὺς Μιθριδάτης, ὁ τοσαῦτα τοῖς Ῥωμαίοις πράγματα παρασχόν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλην σπουδαιότητα κέκτηται τὸ προκειμένον ἔργον τίνδε, ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία πρὸς ὀρισμὸν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διέφυγεν ὁ Ἀρριανὸς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ἐν Καππαδοκίᾳ πολιτικὴν θέσιν· Διότι, ὡς ἐκ τοῦ 26 κεφαλαίου τοῦ Περιπλου μετὰ βεβαιότητος ἐξάγεται, ἡ κατὰ τὰ παράλια ἐκεῖνα περιοδεία τοῦ Ἀρριανοῦ διεξήχθη ἐν ἔτει 131 ἢ 132 μ. Χ. Ἡ δὲ χρονολογία αὕτη ἐξακριβοῦται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πρὸ μικροῦ τότε (131 μ. Χ.) τελευτήσαντος βασιλέως Κότυος

1) Ὁμηρ. Ὀδύσ. Α, 122, καὶ Σπερ. Βυζ. ἐν. λ. Βούνοει μ. κ.

2) E. Curtius, *Ionier*, σ. 15.

3) Ὁμηρ. Ὀδύσ., Ζ, 352.

4) Ἐντεῦθεν τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ὄνομα ἀμοιβεῖς, περὶ οὗ ἴδε Gerhard, *Poseidon*, σ. 194.

Β' καθ' ἃ ἀποδεικνύει ὁ Boeckh¹³ δι' ἐρευνῶν, ἃς ἐποίουν ἐπὶ νομισμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Δύο ἕτερα ἔργα ἀναλόγου πρὸς τὸν προκείμενον Περίπλου περιεχομένου, ἅτινα πρότερον ἀπεδίδοντο ὑπὸ τινῶν τῶ Ἀρριανῶ «Περίπλους Εὐξείνου Πόντου» καὶ «Περίπλους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης» ἀπεδείχθησαν νόθα¹⁴.

Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ διοικήσεως τοῦ Ἀρριανοῦ συνεγράφησαν ὑπ' αὐτοῦ ὡσαύτως καὶ τὰ δύο περὶ πολεμικῆς τέχνης πραγματευόμενα συγγράμματα, ἅτινά εἰσι γνωστά ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκταξίς κατ' Ἀλανῶν» καὶ «τέχνη τακτική». Ἀμφότερα ταῦτα σπουδαίως συμβάλλονται νῦν πρὸς ἀκριθεῖ γνῶσιν τῆς ἀρχαίας πολεμικῆς.

ζ') Ἐκταξίς κατ' Ἀλανῶν.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶναι, κατὰ τὸν Munk,¹⁵ ἐκ πλήρους συγγράμματος ἀπόσπασμα ἀνευρεθὲν κατὰ τὴν 17 ἑκατονταετηρίδα, ἐν ᾧ κυρίως πραγματεύεται περὶ παρατάξεως τοῦ στρατοῦ εἰς μάχην κατ' Ἀλανῶν. Τὸ δὲ ὅλον ἔργον ἐπεγράφητο, κατὰ Φώτιον¹⁶, «Ἀλανική». Οἱ δὲ Ἀλανοὶ οὗτοι, ὡς ὁ Ἀρριανὸς ἐλλόγως εἶχε φησὶν, εἰσβάλλουσιν ὀφθαίτερον, πιθανῶς τῷ 137 μ. Χ. εἰς τὰς χώρας τῆς διοικήσεως αὐτοῦ¹⁷.

η') Τέχνη τακτική.

Ἔργον, συγγραφὴν ἐν ἔτει 137 μ. Χ. Τὰ τέσσαρα καὶ δέκα πρῶτα κεφάλαια αὐτοῦ πραγματεύονται ἐν εὐλίπτῳ καὶ σαφεστάτῳ γλωσσικῇ παραστάσει περὶ τῆς συντάξεως, διαιρέσεως, ἐξοπλισμοῦ καὶ ἐκγυμνάσεως ἐλληνικῶν στρατευμάτων, ἰδίως δὲ τῆς μακεδονικῆς φάλαγγος, καὶ συνεγράφησαν ὑπ' Ἀρριανοῦ, ὅπως καὶ ἡ «Ἐκταξίς κατ' Ἀλανῶν», πιθανότατα πρὸς ὁδηγίαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀντιστρατηγῶν, οἵτινες ὄφειλον οἰκοθεῖν καὶ κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ν' ἀποκρούσῃ τὰς τῶν Ἀλανῶν πολεμικὰς προσβολὰς. Ὅτι δὲ τὸ προκείμενον ἔργον πληρέστατα καὶ ἐπὶ λέξει σχεδὸν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ἐκτενὲς τοῦ Αἰλιανοῦ σύγγραμμα, τὸ «περὶ στρατιωτικῶν τάξεων ἐλληνικῶν» ἐπιγραφόμενον, οὐδένα παρέχει λόγον, ὅπως ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ καταγωγῆς, ὡς νεωστὶ ἀπεπειράθη ν' ἀποδείξῃ ὁ Köchly¹⁸, ἀποφαινόμενος, ὅτι ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρριανοῦ ἀναφερομένη «Τακτικὴ τέχνη» οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ αὐτὸ οὗτος ὁ ἀρχαιότερος καὶ καθαρώτερος τύπος τῆς ὑπὸ τοῦ Αἰλια⁹ νοῦ συγγραφείσης Τακτικῆς. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον καταπίπτει πᾶσα περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ εἰρημένου συγγράμματος τοῦ Ἀρριανοῦ ἀμφιβολία, ὅσα ῥητὴν ἔχομεν ὑπὲρ τῆς γνησιότητος ταύτης μαρτυρίαν Λέοντος τοῦ Τακτικοῦ¹⁹, ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀμφιβολίαν καὶ διαλαμβάνουσιν τάδε «οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἕτερα ἅτινα παραδίδοται παραγγέλματα γυμνασίας ἄλλοις τε καὶ Ἀρριανῶ καὶ Αἰλιανῶ ὥστε ἐξ ἑνὸς στόματος περὶ αὐτῶν ὁμοφωνοῦσιν». Ἡ ὁμοφωνία δὲ αὕτη προέρχεται ἴσως ἐκ τοῦ ὅτι ἀμφότεροι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι εἶχον κατὰ τὴν συγγραφὴν τῶν ἔργων αὐτῶν τὰς αὐτὰς πηγὰς²⁰.

θ') Κυνηγετικός.

Καταλεκτέον ἐνταῦθα καὶ τὸν Κυνηγετικὸν τοῦτον τοῦ Ἀρριανοῦ, ὃν συνέγραψε πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὁμωνύμου ξενοφοντείου²¹ ἔργου καὶ ὅστις φέρει τὴν ἐξῆς πληρεστέραν ἐπιγραφὴν «Ἀρριανοῦ, ἥτοι Ξενοφῶντος Ἀθηναίου τοῦ δευτέρου Κυνηγετικός». Ἐκ πάντων ὁμῶς τῶν προμνημονευθέντων τοῦ Ἀρριανοῦ συγγραμμάτων τὴν πρῶτην βεβαίως κατέχει θέσιν

ι') Ἡ Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις,

ἐν ἣ περιγράφει ἀκριθῶς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ ἔργα. Καίτοι δὲ ἐνθουσιᾷ ὁ ἡμέτερος ἱστορικός ὑπὲρ τοῦ ἥρωος αὐτοῦ καὶ εἰς θερμὸν ἀποκλίνει θαυμασμὸν ἐπὶ τοῖς ἐξαιρετοῖς πολεμικοῖς ἐκείνου ἔργοις²², ἐν ταῦτοις ὁμῶς οὐδαμῶς ἐπιπράζει αὐτὸν ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτοῦ, ὄντος τέλει ἀπληλαγμένου τῆς ματαιᾶς ἐκείνης σπουδῆς πλειστών ἐκ τῶν περὶ Ἀλεξάνδρου ἀσχοληθέντων ἱστορικών, οἵτινες κατ' ἐνέργειαν ν' ἀναγράφωσι καὶ ἄλλᾳ ἔτι τεραταλογήματα καὶ μυθολογήματα μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων τοῦ μακεδόνος βασιλέως πράξεων. Πόρρω ἀπέχων πάσης κολακείας, ἥτις διαφθείρει τοὺς βασιλεῖς²³, οὐδαμῶς τυφλῶται ὁ Ἀρριανὸς πρὸς

τὰς ἀδυναμίας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ὁμολογεῖ αὐτὰς²⁴ ἀναφανδὸν καὶ κακίξει μάλιστα ἐνίας τούτων, βουλόμενος ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἀλήθειαν μόνην, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὠφελήσῃ καὶ διδάξῃ οὕτω τὴν ἀνθρωπότητα. Διὸ μεγάλα κερδαίνει ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἡ ἱστορικὴ τοῦ ἀνδρός πίστις, βασιζομένη ἰδίως ἐπὶ τῆς μετὰ συνειδήσεως καὶ προσοχῆς γινομένης ἐκλογῆς τῶν πηγῶν, ἃς ὠφελεῖται ὁ ἱστορικός. Ἐὰν δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐνόθευσεν ἢ τε σύγχρονος καὶ ἢ κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἀκμάσασα ἱστοριογραφία, ἥτις θαυπέουσα ἐμεγαλοποιεῖ τὰς πράξεις τοῦ κατακτητοῦ ἐπὶ τὸ θαυμασιώτερον, οὕτως ὥστε παρὰ μικρὸν ἐλάμβανεν ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἱστορία χαρακτῆρα ὅλως μυθωδῆ²⁵, τοῦτο δὲ διότι ὑπῆρξεν ἱστοριογράφοι, οἱ οἱ Ἀναξιμένης, ὁ Χάρης, ὁ Κλείταρχος, ὁ εὐπίστος Ὀνυσικριτος²⁶ καὶ ὁ Καλλισθένης, οἵτινες ἔγραψαν μᾶλλον πρὸς εὐχαριστήσιν ἢ πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῶν, ἐάν, λέγομεν, τοσοῦτῳ ἀναξίως τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ τῆς ἐπιστημονικῆς ἱστορίας ἠσυχολήθησαν οἱ ἱστοριογράφοι οὗτοι, τότε βεβαίως ὄφειλομεν νὰ θαυμάσωμεν τὴν ὀξύνοιαν τοῦ ἡμετέρου ἱστορικοῦ, οὗ ἡ κριτικὴ δεινότης ἐξ ὅλου ἐκείνου τοῦ πλήθους τῶν ἱστορικών, οὓς ἐξήγειρεν εἰς συγγραφὴν ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου στρατεία, ἐξέλεξε καὶ ἀπεχώρισεν ἀκριθῶς ἐκείνους, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρωτα καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν πίστιν. Οὗτοι δὲ εἶναι δύο κυρίως, Πτολεμαῖος ὁ Λάγος καὶ Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεὺς, περὶ ὧν ἀναγκαῖοῦσιν ὀλίγα τινὲς λέξαις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

- 1) Βιβλ. ἀνάγν. 93.
- 2) Πρὸς τὸν αὐτὸν Φώτιον αὐτ. 1, c.
- 3) Τόμ. III, 591, ἐφεξῆς.
- 4) Φωτ. Βιβλ. ἀνάγ. 58.
- 5) Πρὸς Μunk. Ges. der. gr. Lit. II, σ. 532. «Eine Beschreibung der Kämpfe der Römer mit den Parthen unter Trajan».
- 6) Hist. graec. III, 586 ἐφεξ.
- 7) Βιβλ. ἀνάγν. 93.
- 8) Πρὸς Μunk. ges. der gr. Lit. II., σ. 532.—Δοναλ. Ἰστ. ἑλλ. φιλ. II, 229.
- 9) Φωτ. Βιβλ. ἀνάγν. 93.
- 10) Πρὸς Λουκ. Ἀλεξ. ἢ Ψευδῶμ. 2.
- 11) Τὸν Περίπλου τοῦτον συνέγραψεν ὁ Ἀρρ. κατὰ Δοναλδσ. Ἰστορ. ἑλλ. φιλ. II, 229, τῷ 137 μ. Χ. καὶ ἀνήθηκε τῷ αὐτοκρ. Ἀδριανῶ.
- 12) Νῦν Κέρως ρωσιστί. Καὶ τὸ πάλαι ἦν σπουδαιότατον κέντρον ἐξαγωγῆς σιτηρῶν, ἐξ οὗ οἱ Ἀθηναῖοι μάλιστα ἐπορίζοντο μέγιστα ποσὰ σίτου. Ἰδ. Δημοσθ. Πρὸς Λεπτίνην 31, ἐφεξῆς ἐκδ. Α. Westermann.
- 13) Πρὸς Corpus inscriptionum graec. II, p. 151 N° 2408.
- 14) Πρὸς Geogr. min. Edit. C. Müller I, XCIV, CXV. αὐτόθι σ. 257 ἐφεξῆς καὶ σ. 424 ἐφεξῆς.
- 15) Geschichte der griech. Literatur κτλ. II, σ. 532. «... endlich die «Ἀρχαία» bis auf ein faktisches Bruchstück ἔκταξίς κατ' Ἀλανῶν verloren gegangen...»
- 16) Πρὸς Βιβλιοθ. ἀνάγνωσμα 58 «συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανούς, ἣν ἐπέγραψεν Ἀλανικήν».
- 17) Ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐγένετο ὁ κατ' Ἀλανῶν οὗτος πόλεμος, προσδιόριζεται ἐκ χωρίου τινὸς Δίωνος τοῦ Κασσίου 69, 15, ἐπιφερόντος τάδε «ὁ μὲν οὖν Ἰουδαίων πόλεμος εἰς τοῦτο ἐτελεύτησεν ἕτερος δὲ ἐξ Ἀλθανῶν (εἰσὶ δὲ Μασσαγέται) ἐκινήθη ὑπὸ Φαρασμάνου, καὶ τὴν μὲν Μηδαίαν ἰσχυρῶς ἐλύπησε, τῆς τε Ἀρμενίας καὶ τῆς Καππαδοκίας ἀψάμενος, ἔπειτα τῶν Ἀλθανῶν τὰ μὲν δώροις ὑπὸ τοῦ Οὐλογοῦσίου πεισθέντων, τὰ δὲ καὶ Φλάβιον Ἀρριανὸν τὸν τῆς Καππαδοκίας ἀρχόντα φεβηθέντων, ἐπαύσαντο». Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ χρονικὸν Εὐσεβίου ἢ τῶν Ἰουδαίων στάσις ἔλαθε πέρας τῷ 19ῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ, ἥτοι τῷ 136 μ. Χ., ἔπεται ἐντεῦθεν, ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν κατεύνασιν τοῦ κατὰ τῶν Ἰουδαίων πολέμου ἀκολοθεῖ ἡ ἐπίδρομὴ τῶν Ἀλανῶν καὶ ὁ κατ' αὐτῶν πόλεμος, οἵτινες ὁμῶς δὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰσχωρήσωσιν ἐπὶ πολὺ ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, διότι ἐφοβήθησαν ἀντιμετωπίσωσι τὸν φοβερὸν Ἀρριανόν. Ὑπὲρ τῆς χρονολογίας ταύτης συνηγορεῖ ὡσαύτως καὶ ἡ περίπτωσις, ὅτι ὁ τῆς συγγραφῆς χρόνος τοῦ πονήματος «Τέχνης τακτικῆς», ὅπερ, ὡς καὶ ἡ «Ἐκταξίς κατ' Ἀλανῶν» προῦκάλειεν ἢ τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἀκαριαία ἀνάγκη καὶ συνεγράφη πρὸς σκοπὸν στρατιωτικόν, συμπίπτει ἐν ἔτει 137 μ. Χ., ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρριανὸς μαρτυρεῖ περὶ τούτου (Ἰδ. Τακτ. τέχ. 4, «ἐς τήνδε τὴν παροῦσαν βασιλείαν, ἣν Ἀδριανὸς εἰκοστὸν τοῦτ' ἔτος βασιλεύει»). Ὅτι δὲ οἱ ὑπὸ Δίωνος Κασσίου ἀνωτέρω μνημονεύμενοι Ἀλθανοὶ εἶναι

ὁ αὐτὸς λαὸς ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀρριανοῦ «Ἄλανοί» ἀποκαλούμενος, ἀναμφήρι-
στον ἀποβαίνει, διότι ἡ αὐτὴ ἐναλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τούτου καὶ παρ'
ἄλλοις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀπαντᾷ. Καίτοι δὲ ὁ τύπος «Ἄλδα-
νοί» φαίνεται βεβαίως ὡς ὁ ἀρχαιότερος, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ
προτιμήσωμεν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ἑτέρου τύπου «Ἄλανοί», ὅστις εἰς πλεῖ-
στα χωρία παρ' Ἀρριανῶ ἀπαντᾷ.

18) Πρὸς Κ. Abicht. Arrian's Anab. Einl. σ. 8 σημ. 1. In 3
Universitäts programmen.

α) De libris tacticis, qui Arriani et Aeliani feruntur, dis-
sertatio. Turici 1854.

β) Dissertationis de libris tacticis, qui Arriani et Aeliani
feruntur, supplementum. Turici 1852.

γ) Libri tacticis duæ quæ Arriani et Aeliani feruntur edi-
tiones emendatius descriptæ et inter se collatæ. Turici 1853.

19) VII, 85, σ. 616. Meurs.

20) Ὁ Munk. Ges. der gr. Lit. II, σ. 532. συμφωνεῖ τῇ θεω-
ρίᾳ τοῦ Köchly καὶ ἀναγράφει τὸν ἑλλην. τίτλον τοῦ ἔργου οὕχ' «Τα-
κτικὴ τέχνη», ἀλλὰ «Τακτικὴ θεωρία».

21) Πρὸς Munk. Ges. der gr. Lit. II, σ. 532. «Κυνηγετικός
eine Ergänzung zur gleichnamigen Schrift des Xenophon». — Δο-
ναλδος. Ἱστορ. ἑλ. φιλ. κτλ. II, σ. 229.

22) Ἰδ. θαυμασιωτάτην εἰκόνα Ἀλεξάνδρου παρ' Ἀρριανῶ Ἀνάβ.
VII, 28, 2 ἔξ. «Τὸ σῶμα κάλλιστος καὶ φιλοπονώτατος καὶ δξύτατος
τὴν γνώμην γενόμενος καὶ ἀνδρειότατος καὶ φιλοτιμώτατος καὶ φιλοκιν-
δυνώτατος καὶ τοῦ θεοῦ ἐπιμελέστατος· ἡδονῶν δὲ τῶν μὲν τοῦ σώματος
ἐγκρατέστατος, τῶν δὲ τῆς γνώμης ἐπαίνου μόνον ἀπληστότατος· ζυγι-
δεῖν δὲ τὸ δέον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν δεινότητος, καὶ ἐκ τῶν φαινομένων
τὸ εἶδος ξυμβαλλεῖν ἐπιτυγέστατος καὶ τάξει στρατῶν καὶ ὀπλίσει τε
καὶ κοσμησάι δαημονέστατος· καὶ τὸν θυμὸν τοῖς στρατιώταις ἐπαῖραι
καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλήσαι καὶ τὸ δεῖμα ἐν τοῖς κινδύνοις τῷ ἀδρεῖ
τῷ αὐτοῦ ἀφανίσαι, ζῦμπαντα ταῦτα γενναϊότατος· καὶ οὖν καὶ ὅσα ἐν
τῷ ἀφανεῖ πράξει ζῦν μεγίστω θάρσει ἐπραξεν ὅσα τε φθάσας ὑφαρπά-
σαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσαι τινα αὐτὰ ὡς ἐσόμενα, προλαβεῖν
δεινότητος· καὶ τὰ μὲν ζυντεθέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάξει βεβαϊότατος,
πρὸς δὲ τῶν ἐξαπατηθέντων μὴ ἀλῶναι ἀσφαλέστατος· γρημάτων δὲ ἐς
μὲν ἡδονὰς τὰς αὐτοῦ φειδωλότατος, ἐς δὲ εὐπορίαν τῶν πέλας ἀφθο-
νώτατος».

23) Πρὸς Ἀρριαν. Ἀνάβ. II, 6, 4. IV, 8, 3. VII, 29, 1.

24) Πρὸς Ἀρριαν. Ἀνάβ. VII, 23, 8, 30, 3.

25) Ἀνάβ. I, 12, 3, «ὥστε πολὺ μεῖον γινώσκειται τὰ Ἀλεξάν-
δρου ἢ τὰ φαυλότατα τῶν παλαιοῦ ἔργων».

26) Οὐ γίνεται οὕχ' ἔντιμος μνεῖα ἐν τῇ Ἀναβάσει VI, 2, 3.

(Ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ

*Ἄφες τὸ αἰσθημα νὰ σιγήσῃ,
βίον εὐδαίμονα ἂν ποθῆς·
ἂν ἡ καρδία τὸν νοῦν νικήσῃ,
θὰ ὑποφέρῃς, θὰ χλευασθῆς.

*Ἐὰν τὸ αἰσθημα πλημμυρήσῃ,
εἶν' ἡ πλημμύρα ὀρμητικὴ·
οὐδὲν ἰσχύει νὰ τὴν κρατήσῃ,
σὲ κατακλύζει ὅλον ἐκεῖ.

*Ἄφες τὸ αἰσθημα νὰ σιγήσῃ! . .
πλὴν δὲν ἰσχύει βορρᾶ πνοῆ
τὴν θεῖαν φλόγα ποτὲ νὰ δούσῃ·
εἶναι τὸ αἰσθημα ἡ ζωῆ.

*ὦ, τίς ἐκ τοῦ ἄνθους
τὸ μύρον ν' ἀρπάσῃ
θὰ ἦν ἱκανός·
ὁπότε τῆς αἴρας
πνοῆ πτερυγίξῃ
ματιδ' αὐγίν,
τὸ αἶρ' εἰς τὸν Πλάστῃν
ὡς θεῖον λιθάνου
θυσίαν ἄγνιν.

Τὸ μύρον τοῦ ἄνθους
τὸ αἰσθημα εἶναι
ὑψοῦται, ὑψοῦται
πρὸς τὸν οὐρανόν,
ἐκεῖ ὅπου πᾶσα
ἀγνὴ τῆς καρδίας
ἠχώ κατατείνει,
καὶ πᾶς θεῖος πόθος
τὸ κέντρον εὐρίσκει
παρὰ τῷ Θεῷ.

Τίς τῆς ἀπδόνας
τὸ ἄσμα νὰ παύσῃ,
ἄβραν χάριν πνέον,
θὰ ἦν ἱκανός·
Ἐνῶ τὴν σκοτίαν
τὴν νύκτιον σχίζον
ὑψοῦται, ὑψοῦται
πρὸς τὸν οὐρανόν,
γλυκὺς παλμὸς εἶναι
τ' ὄραϊόν τῆς ἄσμα
καὶ ἄγιος πόθος

ἐκεῖθεν πνευσθεῖς.
Τ' ἀκού' ἡ δελήνη,
ὠχρὰ καλογραφα,
καὶ δάκρυον χύνει
καὶ εἶναι τὸ δάκρυ
ἀκτίς ἀργυρᾶ·
τ' ἀκούει ἡ αὔρα,
θεὰ ἀερώδης,
καὶ στόνον ἀφίνει,
καὶ εἶναι ὁ στόνος

πνοῆ ὀροσερά . . .
Ὁ Πλάστῃς, ὁ Πλάστῃς
ὁ στέλλον τὸ μύρον
εἰς τάνθος, καὶ τῆσμα
εἰς τὴν ἀπδόνα,
αἰσθήματος φθόγγους
ἐνθét' εἰς τὰ χεῖλη,
μ' αἰσθήματος μύρα
πληροῖ τὰς ψυχάς.

*Ὅσφ' χει τάνθος μυρωδιὰ καὶ τὸ πουλὶ τραγοῦδι,
ὅσο' χει ὁ ἦλος χρυσὸ φῶς καὶ γλῦκα τὸ φεγγάρι,
κάνεις ν' ἀρπάσῃ δὲν ἔμπορεῖ τὸ μύρο ἀπ' τὸ λουλουδί.
κοι' ἀπ' τὴν καρδίαν τὸ αἰσθημα, γιὰτ' εἶν' οὐράνια χάρι.

Κ. Α. Π.

ΚΟΙΝΑ ΝΟΜΙΜΑ

Ἦ

ΤΟ ΠΑΡ' ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ

V.

*Ἐπεμβάσεως δίκαιον

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Οὐδὲν ἠδύνατο δικαιολογήσαι ἀνάμειξιν ἢ ξένην ἐπέμβασιν
εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πολιτείας τινος, οὐδ' ἦν ἐπιτετραμμένον, ἐκτός
εἰς τινὰς ἐξαιρετικὰς, περιπτώσεις, ὁπότε αὐτοδικαίως ἐχώρει ἢ
ἐπέμβασις καὶ

α) ἂν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ὑπηγόρευον τοῦτο·

β) ἂν πολιτεία τις πρὸς ἀνατροπὴν τεκταινομένων μεταβο-
λῶν κατὰ τοῦ πολιτεύματος παρεχώρει τὸ πρὸς ἐπέμβασιν δι-
καίωμα ἢ διὰ συνθήκης ἢ δυνάμει ἐγγυήσεως ὑπὲρ τοῦ πολιτεύ-

ματος τούτου. Τοιαύτη συνθήκη είναι ἡ τῶν Φιγαλέων, Μεσσηνίων καὶ Αἰτωλῶν γενομένη πιθανῶς πρὸ τοῦ 220 ἔτους π. Χ. 2

γ) ἂν ἡ συνδρομὴ ἐξηρτεῖτο ὑπὸ τῆς ὑπὲρ τοῦ δικαίου μαχομένης μερίδος, διότι κατ' ἔθος «ἀδικουμένους χρῆ τιμωρεῖν καὶ μὴ παρίεναι τὸ γὰρ τοιοῦτο δίκαιον καὶ ἀγαθόν».

VI.

Ὅρια πολιτείας

Τὰ ὅρια παντὸς Κράτους ἴτοι ὁ ἀποτερματισμὸς καὶ ἡ διακρίσις τῆς χώρας ἀπὸ τῆς τῶν προσοίκων πόλεων ἢ ἔθνων ἐκαστονίζετο ἢ διὰ τεχνικῶν ἐπιτροπῶν ἢ διὰ συνθηκῶν τοῦτο δὲ πολλαχόθεν μαρτυρεῖται.

Ἐκτὸς τῶν φυσικῶν ὁρίων, οἷον ποταμῶν, ὀρέων, θαλασσῶν κτλ. ὁλόκληρος ἢ ἐκτασις τῆς χώρας διελαμβάνετο δι' ὀροσθίων καλουμένων **ὄροι**, **ἀμμορία**, **ἄντομος**, **γῆ ἀργὰς** κτλ. ἐξ ὧν προῦλθε καὶ ἡ παρὰ Ῥωμαίους χρῆσις τῶν termini ἢ limites. Σημεῖα ὀροθητικά εἶχον ἢ σωρούς λίθων ἀκατεργάστων ἢ πασσάλους ἢ τάφρους ἢ ὁδοὺς ἢ τέλους τετραγώνους τινὰς λιθίνους στύλας ἐφ' ὧν ἐπετίθετο κεφαλὴ Ἐρμοῦ. Ὅθεν καὶ ἡ ὀνομασία παντὸς τέρονος, **ἐρμεία**, **ἐρμεία**, **ἐρμιακὰς** καὶ **ἐρμείοι λόφοι**, ἐκατέρωθεν τῶν ὀροσθίων τῶν προσοίκων πόλεων ἔμμενε κενὸς χώρος, ἱερὸς λογιζόμενος καὶ δι' τῶν ὀρίων καθιερωμένος.

Ἐπὶ τῶν σπηλῶν τούτων ἐπέγραφον εἰς στίχους τριμέτρους ἰαμβικούς στίχους τὸ πλεῖστον, τὰ ὅρια προχειρότατον δὲ παράδειγμα ἔχομεν τοὺς ἐπὶ τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐπὶ μὲν τῆς πρὸς Πελοπόννησον ἐπιπέδου ἐφέρετο :

τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἴωνία :

ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς Ἀττικὴν :

τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἴωνίαβ.

VII.

Παραρτήματα πολιτείας

Αἱ εἰς οὐδένα ἀνήκουσαι γαῖαι, ἴτοι αἱ ἄγνωστοι καὶ ἀδέσποτοι, ὑπὶγοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου κατασχόντος ἅπαντα τὰ ἀδέσποτα τῷ πρώτῳ κατασχόντι ἐνόμιζον¹⁷. Λ. χ. Ὁ Ἀλκμαίων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θουκυδίδου, ἐγένετο κύριος τῶν Ἐχινάδων δυνάμει τοῦ ἀξιώματος τούτου.

Τὰς παραλόγους ἀξιώσεις τῶν νεωτέρων ἀξιούτων ἀποκλειστικὴν ἐπὶ τῶν στοιχείων ἐξουσίαν, καὶ χορηγηθέντων ὡς τιμῶν ὑπὸ τοῦ Ποντίφικος Ἀλεξάνδρου τοῦ VI, οἱ ἀρχαῖοι οὐδέποτε εἶχον. Ἡ θάλασσα, κατ' αὐτοὺς, ἦν ἀνεπίδεκτος κυριαρχίας, οὐδεὶς δὲ ποτε ἐσκέφθη ν' ἀποκλείσῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν θαλάσσοπλοῖαν (la faculté de naviguer librement sur l'immensité des mers) ὡς οἱ νεώτεροι¹⁸. «Πᾶν ὑγρὸν ἀόριστον οἰκίω ὄρω» λέγει ὁ Ἀριστοτέλης¹⁹· ὁ δὲ Στράβων ἐν Γεωγραφικοῖς, βιβλίῳ Δ. τάδε : «ἐνάκειται δ' ἐν πόλει (Μασσαλία) σπηλῶν τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον αἰεὶ καταναυμαχούντες τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάσσης ἀδίκως».

Ἡ πολυχρόνιος νομὴ ἀδεσπότου κτήματος μετελλάσσετο εἰς κυριότητα. «Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνα ἡμᾶς λείπουν, ὅτι τὰς κτήσεις καὶ τὰς ἰδίας καὶ τὰς κοινὰς, ἦν ἐπιγέννηται πολὺς χρόνος κυρίας καὶ πατρῶας ἅπαντες εἶναι νομίζουσι²⁰».

VIII.

Δημόσια δουλεία

Αἱ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλούμεναι servitutes juris gentium naturales, ἄς οὐδεμία τῶν πολιτειῶν δύναται ἀρθῆναι, ἀναμφιβόλως ἦσαν γνωσταὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἢ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐπιβαλλόμεναι· ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶν δουλειῶν ἀξία μνείας ἐστὶν ἡ ὑπὸ τοῦ Κίμωνος τῷ τῶν Περσῶν βασιλεῖ ἐπιβληθεῖσα καὶ ἔχουσα ἐπὶ λέξει τάδε ἴσπου μὲν δρόμον αἰεὶ τῆς ἐλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης, ἐνδον δὲ Κιανέων καὶ Χελιδνέων νηὶ χαλκευδῶ μὴ πλεῖν²¹. καὶ ἔτερα δὲ ἅπαντῶσι καθόλου ὅμοια ταῖς ἐπιβληθείσαις τῇ Γαλλίᾳ τῷ 1815 καὶ τῇ Ῥωσίᾳ τῷ 1856 καὶ τῇ τῇ Καρχηδόνι ὑπὸ τῆς Ῥώμης ἐπιβληθείσα, ἢς μετάφρασιν εὐρίσκομεν παρὰ Πολυβίου²².

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

- 1) Ἀρχαιολογ. Ἐφημ. σελ. 117.—1684. κτλ.
- 2) Ἐφημερίς «Φιλόπατρις» I. Ἰουλ., 1859.—Ἀρχαιολ. Ἐφημ. σελ. 1823.
- 3) Δημοκρ. παρὰ Στεβ. 46.
- 4) Boeckh Corp. Inscip. σελ. 400.
- 5) Δημοσθ. περὶ Ἀλοννησ. σελ. 86.
- 6) Πλούτ. Θῆσ. ΚΕ.—Bacch C. Ins. Gr. 1711.
- 7) Θουκυδ. Βιβλ. Β. περὶ τὸ τέλος.
- 8) Blook. Diction de la politique ἐν λέξει.
- 9) De gener. et conupt. lib. II. c. II. σ. 515.
- 10) Ἰσοκρ. Ἀρχιδ. Η, 26.
- 11) Πλούτ. ἐν βίῳ Κίμωνος.
- 12) Ρώμ. Ἀρχαιολ. 111. 22.—J. Carbeyrac traités etc. N. 97.

Ἐν Πρεβέζῃ.

ΝΕΣΤΩΡ ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ.

Δικηγόρος.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Διατὶ νὰ κοιμώμεθα.—Ἐπὶ τέλους σπανίως ἢ ἐπιστήμη δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ διατὶ, τὸ αἷτιον δηλ. ἐνὸς πράγματος· ἀπλῶς δ' ὑποδείκνυσαι τὴν τάξιν, καθ' ἣν συμβαίνουναι τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ὁ Πρέυερ ἐσχυρίζεται ὅτι ὁ ὕπνος προκαλεῖται ὑπὸ τῶν προϊόντων τῆς ἀποσυνθέσεως, τοῦ γαλακτικοῦ ὀξέος καὶ τῆς κρεατίνης ἀπορροφώσης τὸ ἐν τῷ αἵματι ὀξυγόνον. Αἱ λειτουργίαι τῆς φαιῆς ὕλης τοῦ εορίεν δὲν δύνανται νὰ ἐπιτελεσθῶσιν ἀνευ ἀφθόνου προμηθείας αἵματος τῆς ἀρτηρίας, ὅν τρόπον ὁ ψευδάργυρος καὶ ὁ χαλκὸς βολταϊκῆς τινος στήλης ἀδυνατοῦσι νὰ παραγάγωσιν ἠλεκτρισμὸν ἀνευ θεϊκοῦ ὀξέος. Οὕτω τὸ αἷμα μεταδίδει κίνησιν τινὰ ἢ χορηγεῖ δυνάμιν τινὰ εἰς τοὺς νεύρωδες ἰστούς διαρκούσης τῆς ἐργηρότεως, ἐνῶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου ἔχει ἰδιαζούσιν τινὰ καὶ διακεκριμένην λειτουργίαν—τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀπολλυμένων. Προφανῶς αἱ δύο αὗται λειτουργίαι δὲν δύνανται νὰ ἐπέλθωσι ταυτοχρόνως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἢ τοῦλάχιστον ἐν βαθμῶν ὅστις εἶναι τόσον περιορισμένος, ὥστε ἀδυνατεῖ νὰ παρακωλύσῃ ταχέως ἐξάντλησιν τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, ἀν ἀνασταλῇ ὁ ὕπνος. Μεγάλῃ ὑπάρχει διαφορά ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ὕπνου διαφόρων προσώπων. Τινὲς ὡς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀχβίρος, ὁ σὶρ Φραγκῆσκος Ξαβιὲ καὶ ὁ ὑπεραπιστής τῆς Γιβραλτάρης στρατηγὸς Ἐλιστ, ἤρκοῦντο εἰς τετράωρον ὕπνον, ἐνῶ ἄλλοι ἔχουσιν ἀνάγκην δεκαώρου ἢ καὶ δωδεκαώρου ὕπνου. Πάντες ὅμως ὀφείλουσι νὰ κοιμῶνται. Σκληρὸν εἶδος θανατικῆς τιμωρίας ἐν Σινικῇ εἶναι καὶ ἡ τεχνητὴ παρακώλυσις τοῦ ὕπνου τοῦ καταδικασμένου, μέχρις ὅτου ἀποθάνῃ ἐξ ἐξάντλησεως.

Ὁ γάμος ἐν Ἀδυσθίνᾳ.—Ἡ Ἀδυσθίνᾳ εἶναι χώρα ὅπου, ἂν ὁ γάμος ἀποδειχθῇ ὡς ἀποτυχῶν, εὐγεῖως δύναται νὰ διαλυθῇ. Οὐδεὶς ὑφίσταται ἐν γένει νομικὸς ἢ θρησκευτικὸς δεσμός. Ὅταν ἀνὴρ ἐπιθυμῇ νὰ συζευχθῇ κόρην ἀπευθύνεται κατ' εὐθείαν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς. Αἱ κόραι, ὡς αἱ ἐν παλαιῇ εὐρωπαϊκῇ χώρᾳ, σπανίως δίδουσι γνώμην ἐν τῷ ζητήματι, τοῦ ἔραστοῦ διευθετοῦντος μετὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἄρρενος συγγενοῦς αὐτῆς τὰ τῆς προικῆς, ἣτις συνίσταται συνήθως ἐκ τινῶν προβάτων ἢ τεμαχίων ὑδάματος καὶ ἐνίοτε χρυσοῦ. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων, ὁ νυμφίος παρουσιάζεται μετὰ τοῦ ἀρίστου τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μέλλοντος πενθεροῦ αὐτοῦ. Μεγάλῃ τελεῖται εὐωχία ἕως ὅτου ἡ νύμφη ἀπαχθῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, γενικῶς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, ἀκολουθοῦντων αὐτοῖς τῶν ἀρρένων συγγενῶν καὶ ἀποτελούντων διὰ τῶν μαυδῶν αὐτῶν ἐπιπέλασμα πρὸς ἀποτροπὴν τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἢ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ βασκάνου ὀφθαλοῦ. Ὅπισθεν ἔρχονται πολλὰ κοράσια καὶ παῖδες μεθοδικῶς αἶροντες τοὺς βραχίονας ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ χροτοῦντες τὰς χεῖρας ὑπὸ τὸν μεμετρημένον κρότον κυμβάλων,

φερομένων υπό ανδρῶν χωρούντων παραπλεύρως τῆς πομπῆς καὶ σαλπίζοντων μακρὰς σάλπιγγας. Ἐν τοιοῦτον εὐτυχὲς ζεῦγος προβάν, ὑπερέβη τούς ἀκολουθούντας, ἐξαιρέσει τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τέλους ἔφθασεν εἰς τὰ περί τῆς πόλεως, ὅπου οἱ τοῦ νυμφίου ἄνδρες ἀπέπεσαν διὰ τῶν μανθῶν αὐτῶν παραπέτασμα περί τῆς εὐτυχῆς ζεύγους, ὅτε καὶ ἤρξατο ἡ φιλοφρόνησις. Συνήθεια ἐπικρατεῖ ἵνα οἱ ὑποστηρίζοντες τὸν νυμφίον γενικῶς ἔξ τὸν ἀριθμὸν, παρευρίσκονται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατοπιν ἐπισκέπτονται τοὺς οἰκούς τῶν ἀμοιβαίων φίλων τῶν νεονύμφων, ἐξαίροντες τὰς ἀρετὰς τῆς νύμφης καὶ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ γαμβροῦ, τιθεμένου εἰς πάντα ταῦτα τέρματος διὰ γραφικοῦ χοροῦ, λίαν ἀρεστοῦ τοῖς γειτοσιν. Μολοντί ὁ γάμος οὗτος δύναιται νὰ ἐκμηδενισθῇ δι' ἀμοιβαίας συμφωνίας τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης, ἂν κατοπιν πολλῶν ἐτῶν εὐτυχῆς συμβιωτέως ἐπιθυμῶσι νὰ ἐπιρρώσωσι στενωτέρον τὸν τοῦ γάμου δεσμόν. τὸ ζεῦγος μεταλαμβάνει κοινῇ ἐν τῷ ναῦ τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ ὁ γάμος θεωρεῖται τότε ἀδιάλυτος.

Ἡλεκτροϊκοὶ γέραννοι δι' ἐπιδοκίετας τῆς Κολομβιανῆς Ἐκθέσεως. — Ἐπισκέπται τῆς παρισιανῆς ἐκθέσεως τοῦ 1889 ὁ ἀναμνησθῶσι κάλλιστα τὴν ὑπαρξίν ὑψηλῶν γεράνων μετὰ καθισμάτων, οὕτως ὥστε πρόσωπόν τι ἠδύνατο νὰ ἐπισκοπῇ τὴν ὄλην ταξιθετήσιν τῶν ἐκθεμάτων ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Μηχανῶν, μεθ' ὃ ἠδύνατο νὰ παρατηρῇ ἐν ἀνέσει πάσας τὰς λεπτομερείας. Ἡ αὐτὴ μέθοδος χρησιμοποιηθήσεται ἤδη ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ ἐν τῷ Κολομβιανῇ Ἐκθέσει ἐν Σικάγῳ. Τέσσαρες τῶν κυριωτέρων κατασκευαστῶν τῶν κινουμένων γεράνων θὰ τοποθετήσωσι τοιοῦτους κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε οἱ ἐπισκέπται νὰ φέρονται ἀνά τὴν Αἰθούσαν τῶν Μηχανῶν καὶ ἐπιτυχάνωσι τῆς γενικῆς ἐπισκοπῆσεως τῆς ἐκθέσεως. Τὸ μῆκος, ὅπερ θὰ διατρέχῃ ἕκαστος τῶν γεράνων ἔσται 1400 ποδῶν, πάντες δὲ θὰ κινουῦνται δι' ἡλεκτρισμοῦ διανύοντες ἀπόστασιν 300 — 500 ποδῶν καθ' ἕκαστον λεπτόν. Σκοπὸς ὅμως τῆς διοργανώσεως αὐτῶν δὲν εἶναι ποσῶς ἡ τέρψις καὶ διασκέδασις τῶν ἐπισκεπτῶν, καθόσον χρησιμοποιηθήσονται ἐν τῇ ταξιθετήσει τῶν ἐκθεμάτων. Κατόπιν οἱ τροχαλῖαι ἀφαιρεθήσονται ἀπὸ τῶν γεράνων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτῶν χρησιμοποιήσεως αὐτῶν μετὰ δὲ τὴν λήξιν τῆς ἐκθέσεως τὰ ἐκθέματα ἐξαχθήσονται ἐκ τῶν μερῶν, ἐν οἷς εἶναι ἐναποθετεμένα, τῇ χρησιμοποιήσει τῶν γεράνων τούτων.

Ἡ αἰρέσις τῶν Στουνδιστῶν ἐν Ρωσίᾳ. — Τὸ ρωσικὸν ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν ἐπεράτωσε τὸν καταρτισμὸν νομοσχεδίου περὶ μέτρων, ἅτινα θὰ ληρθῶσιν ἐναντίον τῆς αἰρέσεως, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα στουνδισμός, ἥτις ὑφίσταται κυρίως ἐν ταῖς ΝΔ ἐπαρχίαις καὶ ἥτις σύγκειται, ὡς γνωστόν, ἐξ εἰδῶν κράματος τοῦ λουθηρανοῦ μετὰ τοῦ ὀρθοδόξου θρησκευματος. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο, ὁ σ τ ο υ ν δ ι σ μ ὸς θὰ θεωρῆται τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς αἵρεσις καθ' ὀλοκληρίαν ἀντικυβερνητικὴ καὶ ἀντιθρησκευτικὴ. Κατὰ συνέπειαν οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς δὲν θὰ δύνανται πλέον νὰ ἐκπληρῶσι τὰ δημόσια καθήκοντα πρυτάνεων, δικαστῶν καὶ γραμματέων καντονίων ἢ χωρίων ἢ ἄλλο δημόσιον ὑπουργήμα ἐν τῇ ἀγροτικῇ αὐτοδιοικήσει. Πρὸς τούτοις λόγος γίνεται ν' ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς στουνδιστὰς νὰ κρατῶσιν ὑπηρέτας, εἰς τὸ ὀρθόδοξον ἀνήκοντας θρήσκευμα. Οἱ ρῶσοι πολέμοι τῆς αἰρέσεως ταύτης κατακρίνουσιν αὐτὴν κυρίως ἐπὶ ταῖς περιφδομέναις τάσεσιν αὐτῆς πρὸς ἐκγερμανισμόν παντός ἀτόμου, προσηγομένου εἰς αὐτήν. Λέγουσι δηλ. ὅτι ἄμκ ὡς ρῶσος χωρικός προσχωρήσῃ εἰς τὸν στουνδισμόν ἀλλάσει καὶ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ ἔτι χαρακτηριστικὰ, εὐτρεπίζει τὸν μύστακα καὶ τὸ γένειον κατὰ τὸν παρὰ τοῖς Γερμανοῖς συρμόν, στολίζει τὴν καλύβην αὐτοῦ κατὰ τὴν γερμανικὴν καλαισθησίαν, ἐξωθεῖ ἐκ ταύτης τὰς ἱεράς ὀρθοδόξους εἰκόνας καὶ μεθερμενεύει εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ αὐτὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα τῆς ἀρχεγόνου αὐτοῦ θρησκείας: ἐν ἐνὶ λόγῳ διακονίζει κατὰ τὰς ἐν Γερμανίᾳ συνηθείας καὶ τὰ ἔθιμα ὀλοκληρῶν τὸν παρ' αὐτῷ τρόπον τοῦ ζῆν. Πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν ὁ σ τ ο υ ν δ ι σ μ ὸς εἶναι ὄπλον ἐν Ρωσίᾳ ὑπὲρ τοῦ γερμανισμοῦ, μέσον ἐνεργοῦ προπαγάνδας εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν γερμανικῶν ἰδεῶν, φέρον κοινωνικοπολιτικὸν μᾶλλον χαρακτηριστῆρα ἢ ἀπλῶς θρησκευτικὸν καὶ δέον δραστηρίως νὰ καταπολεμηθῇ

χάριν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων τῆς Ρωσίας. Τὸ ἐν λόγῳ νομοσχέδιον περιλαμβάνει πρὸς τούτοις αὐττηρὰ καταθλιπτικὰ μέτρα κατὰ τῶν ἀτόμων ἐκείνων, ἅτινα ἀποδειχθήσονται ὡς προσηλυτίσαντα ὀρθοδόξους εἰς τὸν στουνδισμόν καὶ ἐναντίον τῶν Στουνδιστῶν, οἵτινες ἀποθήσονται ἔνοχοι ἀσεβῶν λόγων ἢ πράξεων ἀπέναντι τοῦ ὀρθοδόξου θρησκευματος ἢ τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ. Τὸ σχέδιον τοῦτο τῶν ἀνωτέρω διαφόρων μέτρων θὰ ἐξητάζετο ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους ἐν προσεχῇ αὐτοῦ συνόδῳ.

Τίτλοι τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας. — Μετ' ἐνδιαφέροντος βεβαιώως ὁ ἀναγνωσθῆ τὸ ἐξῆς ἱστορικὸν τῶν τίτλων, οὐσπερ ἀπεδέξαντο οἱ ἀνακτες τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἀπὸ τῆς κατακτήσεως καὶ οἵτινες ἐφέροντο ἐπὶ τῆς μεγάλης σφραγίδος:

Ἡ σφραγὶς Γουλιέλμου τοῦ Α' ἔφερε δύο ἐπιγραφάς: ἕνθεν μὲν: «Γνωρίζετε Γουλιέλμον, τὸν ἀρχηγὸν τῶν Νορμανδῶν» ἕνθεν δέ: «Αὕτη εἶναι ἡ σφραγὶς τοῦ βασιλέως τῶν Ἀγγλων».

Οἱ διάδοχοι τοῦ κατακτητοῦ ἔλαβον τὸν τίτλον «βασιλέως τῶν Ἀγγλων, δούκῃς τῶν Νορμανδῶν». Κατὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰρλανδίας (1171) προσέθηκαν εἰς τὸν τίτλον αὐτῶν καὶ τὸ «Κύριος τῆς Ἰρλανδίας».

Ἰωάννης ὁ ἀκτῆμων ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἔλαβε τὸν τίτλον γαλλικῆς χώρας: «Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, κύριος τῆς Ἰρλανδίας, δούξ τῆς Νορμανδίας καὶ τῆς Ἀκουιτανίας, κόμης τῆς Ἀνδεγαυίας». Ἐδουάρδος ὁ Γ' προσέθηκεν εἰς προηγουμένους τίτλους τὸν τοῦ «βασιλέως τῆς Γαλλίας».

Ἐρρίκος ὁ Ε' μετὰ τὴν ἐν Τροά (Troyes) συνθήκην (1420) ἔλαβε τὸν τίτλον: «Ἐρρίκος, ἐλέφ Θεοῦ, βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, διάδοχος καὶ ἡγεμὼν τῆς Γαλλίας καὶ κύριος τῆς Ἰρλανδίας».

Ἐρρίκος ὁ ΣΤ', ὁ μόνος μονάρχης τῆς Ἀγγλίας, ὅστις οὐδέποτε ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Γαλλίας πλέον ἢ ὀνόματι, ἐποίησατο παραδόξον μεταβολὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς σφραγίδος αὐτοῦ: «Ἐρρίκος, ἐλέφ Θεοῦ, βασιλεὺς τῶν Γάλλων καὶ τῆς Ἀγγλίας».

Ἐδουάρδος ὁ Δ' ἀνέλαβε τὴν ἀρχαῖον τίτλον, ὅστις διετηρήθη μέχρι τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ Η'.

Τῷ 1521 αἱ λέξεις: «Προστάτης τῆς πίστεως» προσετέθησαν, συνεπεῖα παραχωρήσεως ἐκ μέρους τοῦ πάπα.

Τῷ 1543 τὸ Κοινοβούλιον ἐπέτρεψεν Ἐρρίκῳ τῷ Η' νὰ φέρῃ ἐξῆς τίτλον: «Ἐρρίκος, ἐλέφ Θεοῦ, βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, προστάτης τῆς πίστεως καὶ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἢς καὶ τῆς Ἰρλανδίας».

Ἀσήμενοι μεταλλαγαὶ ἐγένοντο μέχρι τῆς μετὰ τῆς Ἰρλανδίας ἐνώσεως τῷ 1801. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ ὄνομα τῆς Γαλλίας ἀπηλείφθη ἐκ τῶν βασιλικῶν τίτλων ἐγένετο δ' ἀποδεκτὴ ἡ ὀνομασία: «Τὸ Ἠνωμένον βασίλειον τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας».

Οἱ τίτλοι οὗς φέρει ἡ νῦν ἀνασσα τῆς Ἀγγλίας, εἶναι οἱ ἐξῆς: «Βασίλισσα τοῦ ἡνωμένου βασιλείου τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, τῶν ἀποικιῶν καὶ ἐξαρτημάτων αὐτῆς ἐν Εὐρώπῃ, Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ, Ἀμερικῇ καὶ Ὠκεανίᾳ, αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν, προστάτρια τοῦ νόμου».

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ.

Ἡ ὑπερτάτη ἀξία τῆς γυναικὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἶναι ἡ ἀξία αὐτῆς ὡς μητρός. Πᾶσα συνήθεια, πᾶς νόμος, πᾶν ἔργον, ὅπερ ὑποδιβάσει τὴν ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ἀξίαν αὐτῆς εἶναι ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φυλάν.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι δημοῦργημα τῶν περιστάσεων. Ἐλεύθερος μὲν ὢν, ἔχει τὰς ιδιότητας ἐλευθέρου, δεδουλωμένος δέ, τὰς ιδιότητας δούλου.

Τί είναι συγχώρησις; Είναι τὸ ἄρωμα, ὅπερ ἐκδίδουσι τὰ φυτὰ καταπατούμενα.

Κατὰ πολὺ θὰ ἠλαττοῦτο ἡ αὐστηρότης, μεθ' ἧς οἱ ἄνθρωποι κρίνουσιν ἀλλήλους, ἂν ἀπλῶς ἀνίχνευον τὰς αἰτίας τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ παρετήρουν τὴν προόδον τῶν πραγμάτων ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ μεθ' ὅσης ἀκριθείας καὶ ἐν τῷ φυσικῷ.

Ὅτι ὁ σίτος σίτον παράγει, ὅτι ὑπάρχοντες βόες προἴθλων ἐκ προγενεστέρων βοῶν, ὅτι πᾶς ἀναπτυσσόμενος ὄργανισμός λαμβάνει αἰθνης τὸ σχῆμα τῆς οικογενείας, τῆς τάξεως, τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους ἐξ οὗ ἐπήγαθεν, εἶναι γεγονός, ὅπερ διὰ τῆς ἐπαναλήψεως, ἐκτίσαστο ἐν τῷ ἡμετέρῳ πνεύματι σχεδὸν τὴν μορφήν ἀνάγκης.

Ὁ μέγας μεταρρυθμιστὴς εἶναι πάντοτε ἀντιδημοτικὸς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐποχῇ. Ἐν γένει τὸν βίον διέρχεται ἐν ἀνησυχίᾳ καὶ κινδύνῳ. Κατὰ συνείπειαν συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι νὰ καθίσταται δεδαστὴ ἡ μνήμη τοιούτων ἀνδρῶν καὶ νὰ υποστηρίζωνται οὗτοι ἐναντίον τῆς περιφρονησεως καὶ τοῦ μίσους τῶν συγχρόνων αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ ἐγκαταλίπωσι μέγα καὶ ἄληστον ὄνομα. Τὸ χωρεῖν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐγκαταλειμμένης ἐλπίδος τῆς ἀληθείας εἶναι κινδυνώδης ὑπερησία—τίς θ' ἀναλάβῃ αὐτὴν ἂν μὴ ἦναι τιμητικὴ ὑπερησία; Ἰκανῶς εὐχερὲς ἐστί, μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν προμαχῶνων, ἡ ἀνεύρεσις ἀνδρῶν, οἵτινες νὰ πῆξωσι τὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου πύργου. Ἡ δυσχερεία ἐγκρατείας ἐν τῇ ἐξευρέσει ἀνδρῶν, οἵτινες νὰ ἦναι πρόθυμοι πρότερον νὰ χωρῆσωσιν εἰς τὸ ρῆγμα.

λόρδος Μακώλν.

Ἡ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἐν τοῖς ἡμετέροις Σχολείοις.

Ὁ ἐλλόγιμος καθηγητὴς κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνης προτάσσει τῆς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων ἐκδιδομένης τριτοῦ Νεοελληνικῆς Κιβωτοῦ πρόλογον περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ὃν παρατιθέμεθα ἐνταῦθα ὡς ὀρθῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος γνώμας περιέχοντα. Ὁ πρόλογος οὗτος ἀκέραιος ἔχει ὡδε :

Ὁ σκοπὸς τῆς Νεοελληνικῆς Κιβωτοῦ εἶναι διπλοῦς· νὰ καταρτίσῃ πρότερον τοὺς μαθητὰς τῶν Ἀστικῶν λεγομένων Σχολῶν καὶ τοὺς τῶν Σχολαρχείων εἰς τὴν καθωμλημένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ παρασκευάσῃ ἔπειτα εἰς τοὺς ἐφιεμένους ὑψηλοτέραν μᾶθησιν εὐχερῆ τὴν κατάληψιν τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκωμένων μαθημάτων· διότι ἐκτὸς πάσης συζητήσεως, καθ' ἡμᾶς, κεῖται τὸ γεγονός ὅτι ἄνευ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῆς ἀπλῆς ἑλληνικῆς δυσχερῆς καὶ ἐν πολλοῖς ἀνέφικτος εἶναι ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας· τούτου δ' ἕνεκα οὐδόλως παραδεχόμεθα ὅτι οἱ ξένοι φιλόλογοι δύνανται νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὰ λεπτεπίλεπτα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας νοήματα ὅπως καὶ ὅσον οἱ Ἕλληνες. Καὶ βεβαίως πολλὰ μὲν κατορθοῦσι διὰ τῆς ὁμολογημένης ἐπιμελείας καὶ τῆς παροικιῶδους αὐτῶν ἐπιμονῆς· οἱ ξένοι φιλόλογοι, ὀλίγιστα ὅμως ἀναντιρροίως θὰ κατορθοῦν, ἂν νύρρισκοντο ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμῖν περιστάσεσιν. Οἱ φιλομαθεῖς ἐπιστήμονες τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς γίνονται ἀληθῶς ἐγκρατεῖς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ φιλολογίας, διότι ἔχουσιν ἀφθονίαν μέσων, οἷαν οὐδὲ κατ' ὄναρ ἢ κατ' ὑπαρ δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς.

Πληθὺς βιβλιοθηκῶν καὶ ἀπειρία βοηθητικῶν συγγραμμάτων, πόροι ἀφθονοὶ καὶ εὐχέρεια πρὸς περιήγησιν καὶ αὐτοψίαν τῶν περιγραφωμένων τόπων καὶ χωρῶν, ἀσφαλῆς ἀμοιβὴ τῶν κόπων καὶ πλουσία ἀνάκτισις τῶν δαπανηθέντων παρ' ἐκείνοις· ἔλλειψις βιβλιοθηκῶν καὶ βοηθητικῶν πονημάτων παρ' ἡμῖν, στέρησις πόρων ἐπαρκῶν καὶ πρὸς τὸ ζῆν ἔτι, βεβαία ἀπογοῦτεσις τῶν καταβληθέντων κόπων καὶ ἀσφαλῆς ἀπώλεια τῶν πρὸς συγγραφὴν ἢ ἐκδοσιν συγγράμματός τινος γενομένων δαπανῶν. Καὶ ἐν τούτοις ἐργαζόμεθα, καὶ ἡ διανοητικὴ παραγωγὴ τῶν ἡμετέρων λογίων οὐδὲ ὅλως ἀναξία λόγου εἶναι· οὐδὲ ὅλως ἀπαράβλητος πρὸς τὴν τῶν ξένων. Πόθεν δὲ τὸ ἀποτελεσμα τοῦτο τὸ εὐχάριστον, τὸ εὐαρέστως προσπίπτον ὑπὸ ταῖς ὄψεσιν ἀμερολήπτου κριτοῦ, ἐν ᾧ δὲν διατίθενται ἴσα καὶ τὰ αὐτὰ παρ' ἐκατέρωι μέσα;

Διότι ἡμεῖς μὲν, κάτοχοι ὄντες εὐτυχῶς ἢ γινόμενοι τῆς ὀμιλουμένης καὶ γραφομένης καὶ ζώσης γλώσσης, διασφραζούσης αὐθυπόστατα καὶ αὐτούσια πολλά τῶν τῆς παλαιᾶς, ἢ μᾶλλον ἀποτελούσης ἀδιάκοπον συνέχειαν ἐκείνης, κεκτῆμεθα ἤδη τὴν ποθητὴν ἀναβάθραν, δι' ἧς εὐχερῶς δυνατόν ἡμῖν νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὸ πλούσιον θησαυροφυλάκιον τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐν ᾧ οἱ ξένοι ὀφείλουσι πρότερον νὰ παρασκευάσωσι τὴν κλίμακα καὶ κατόπιν νὰ εἰσδύσωσιν ἐκεῖ, ὅπου πρὸ πολλοῦ ἡμεῖς εὐρισκόμεθα.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ὅμως γεννᾶται ἡ δικαία ἀπορία : Διὰ τίνα λοιπὸν λόγον ὑστεροῦμεν τῶν ξένων φιλολόγων οἱ Ἕλληνες φιλόλογοι, ἐν ᾧ καὶ τὴν κλίμακα κατέχομεν καὶ τὸν τόπον τῆς πνευματικῆς πανδαισίας εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι καλῶς καὶ μετ' ἀκριθείας γινώσκωμεν;

Ἡ ἀπάντησις ἐδόθη πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὸ πολλῶν ὁμογενῶν, εἰλικρινῶς κινουμένων τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων, συνοψίζομεν δὲ αὐτὴν εἰς τὰ ἀκόλουθα : **Δὲν θέλωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν κλίμακα.** Προτιμῶμεν, φαίνεται, νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τοὺς ἀνωτάτους τοῦ μεγάρου τῆς Παιδείας ὀρόφους ἴσως πετόμενοι, ἴσως πηδῶντες· καὶ ἐν τούτῳ ἀκριδῶς ἐγκρατεῖται τὸ πταῖσμα ἡμῶν. Ἄγνωστον πῶς καὶ ἐπὶ τίσι ποτὲ λόγοις φρονοῦμεν καὶ ἀξιοῦμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιβῶμεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τῆς τριήρους, ἄνευ μεσολαβήσεως λέμβου, ἥτις ἐν τοσοῦτῳ εἶναι οὐχὶ σπανίως διὰ πολλὰ ἔθνολογικὰ ζητήματα αὐτὴ ἡ σωτήριος λέμβος. Καταλείπομεν τῷ ὄντι τὴν πολύτιμον κλίμακα σπιτουμένην ἐν ἀνυλίοις ὑπογείοις καὶ μακρᾶν τῆς «ἀτρογίτου ἁλός» ἀνελκυσμένην τὴν ἀνεκτίμητον λέμβον, καὶ προσδοκῶμεν ἐναγωνίως νὰ ῥιφθῇ ἡμῖν ἴσως ἀνωθεν σχοινίον τι, δι' οὗ μετὰ πολλῶν κινδύνων νὰ ἀναορριχθῶμεν πρὸς τὰ δυσανάβατα ὕψη. Ποῖον δὲ τὸ ἀποτέλεσμα; Παρέρχονται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι, προστίθενται ἔτη ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἡμῶν, οἱ ἴουλοι τῆς ἐφήβου ἡλικίας αὐξάνονται καὶ τραχύνονται, λευκαίνόμεθα πολλάκις, καὶ ἐν τούτοις οὐδὲ ἐν βῆμα ἐπὶ τὸ βέλτιον πρὸς τὰ πρόσω ἐχωρήσαμεν.

Διὰ τῆς Νεοελληνικῆς Κιβωτοῦ δὲν διανοίγονται νέοι ὀρίζοντες πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀμμάτων τῆς νεολαίας, οὐδ' ἐπινοεῖται ἢ ἐπιζητεῖται μετὰ στόμφου καὶ μεγαλαυχίας καὶ αὐθεντίας ἢ κατάργησις τῆς ἐν τοῖς ἐκπαιδευτησίοις ἡμῶν ἐπιδιωκομένης κλασικῆς παιδείσεως καὶ ἡ δημιουργία **Πρακτικῶν Σχολείων, Πρακτικῶν Γυμνασίων, Ἐπαγγελματικῶν Ἰδρυμάτων, Βιοτεχνικῶν Διδασκηρίων** κτλ. κτλ.

Ὁ συμπήξας τὴν **Νεοελληνικὴν Κιβωτὸν** ἐφ' ἱκανὰ ἔτη διδάσκων ἐν Ἀθήναις, κατέμαθεν ἐκ πείρας καὶ ἐβεβαίωθη ἐπαρκῶς ὅτι ἐπιβάλλεται, πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸν λαβύρινθον τῆς κλασικῆς παιδείας νὰ ἐφοδιασθῆ προχειρῶς διὰ τινος τολύπης, ὑφ' ἧς βοηθούμενος, ἀσφαλῶς νὰ χωρήσῃ πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἐκεῖθεν χειραγωγούμενος ὡσαύτως ἀσφαλῶς νὰ εὐρίσκη τὰ ἴδια ἴχνη· ἐπιβάλλεται, ἐν ἄλλαις λέξεσι καὶ ἀνευ μεταφορῶν, ἡ διδασκαλία τῆς λαλουμένης, τῆς γραφομένης, τῆς ζώσης παρὰ τῷ λαῷ, παρὰ τῷ ἔθνει γλώσσης. Ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι, μάλιστα νῦν, καὶ ἔτι μᾶλλον βεβαίως εἰς τὸ μέλλον, καὶ πλουσία καὶ γλαφυρὰ καὶ ὠραία εἰς ἔκφρασιν πάσης οἰαςδῆποτε ἐννοίας ἢ γνώσεως, διότι ἔχει πρόχειρα καὶ ἠνεωγμένα τὰ ἀνεξάντλητα ταμεία τῆς πάλαι σοφίας, ὁπόθεν ἀρύεται ὅ,τι καὶ ὅσα θέλει. Ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ σήμερον διανοούμεθα, δι' αὐτῆς ἐκφράζομεν τὰ αἰσθήματα, τὰ φρονήματα καὶ τὰς σκέψεις ἡμῶν, ἐξωτερικεύομεν τὰς λύπας ἢ τὴν χαρὰν, τὴν ὀργὴν ἢ τὴν εὐαρέσκειαν ἡμῶν, δηλοῦμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν, συζητοῦμεν, ἀγορεύομεν, διδασκόμεθα, διδάσκομεν, συνεννοοῦμεθα.

Καὶ ὅμως ἀφίνομεν τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τοῦτο νὰ σκωριᾷ, καὶ τοὺς πολλούς, τοὺς ἀναριθμήτους καὶ εὐδοκίμους χειριστὰς αὐτῆς παραδίδομεν μετ' ἀσυγγνώστου ἀγνωμοσύνης εἰς τὴν λήθην καὶ τὸν ἐκ ταύτης ἄδικον θάνατον.

Ἄφ' οὗ δὲ παρ' ἡμῖν οὕτως ἢ ἄλλως εἰς δύο διακεκρυμένας ἀλλήλων τάξεις διαιροῦνται οἱ ἀπὸ τῆς νηπιώδους αὐτῶν ἡλικίας εἰς τὰ μνηστῆρα τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐγγραφόμενοι, δηλαδὴ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἀνωτέραν ἐν Πανεπιστημίῳ ἢ Πολυτεχνεῖῳ παιδευσιν, καὶ εἰς τοὺς προωρισμένους νὰ ἀλατισθῶσι μὲ ὀλίγα γράμματα ἀπόρους, οἵτινες, ἠναγκασμένοι νὰ ἀποδυθῶσιν εἰς τὸν ἀδύρηντον τοῦ βίου ἀγῶνα, δὲν δύναται νὰ ἐντυφλήσων εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Ἄλλ', ὡς ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ τῆς παιδείας ὡς νῦν, οὔτε οἱ πρῶτοι καταρτίζονται ἐπαρκῶς, οὔτε οἱ τελευταῖοι οὔτοι ἀξίον τι λόγου ὄφελος ἐκ τῆς ἱκανῶς μακρᾶς εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα φοιτήσεως αὐτῶν πορίζονται. Καὶ οἱ μὲν προβαίνοντες εἰς τὴν γυμνασιακὴν παιδευσιν νέοι, μὴ ἔχοντες τὴν προμνημονευθεῖσαν κλίμακα, ἢ μὴ ἀσκηθέντες νὰ χειρίζονται αὐτήν, δυσχερῶς, ἀτελῶς καὶ μετὰ κόπον παρακολουθοῦσι καὶ κατανοοῦσι τὰ διδασκόμενα καὶ ἔτι δυσχερέστερον καθιστῶσιν αὐτὰ ἴδιον αὐτῶν κτῆμα. Οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι ἔνεκα διαφόρων λόγων νὰ προβῶσι πέρα τῶν τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ σχολεῖου εἰς οὐδὲν δύναται νὰ χρησιμοποιοῦσι τὰ δεδιδασμένα, διότι ταῦτα, ὡς ὑψηλότερά τινα σκοποῦντα, εἶναι ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτῶν βίῳ ὅλως ἀνεφελῆ, προσωρινὴν τινὰ μόνον αὐτοῖς ἴσως τέρεψιν παρασχόντα. Εἰς τί, λόγου χάριν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Σχολαρχείου ἀποφοιτήσαντα νέον ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ ἢ γνώσις **MONON** τῆς Αἰλιανοῦ Ποικίλης Ἱστορίας ἢ τῶν Νεκρικῶν τοῦ Λουκιανοῦ Διαλόγων ἢ τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Ξενοφῶντος ἢ τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου, ἀνευ ἀντιπαραβολῆς τινος πρὸς αὐτὰ τῶν νεωτέρων λογογράφων καὶ ποιητῶν, τῶν ζώντων τούτων χειριστῶν καὶ θεματοφύλακων τῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἡμῶν; Πῶς ὁ παῖς οὗτος, ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν πρακτικὴν ἐνάσκησιν χειρωνακικοῦ τινος ἐπαγγέλματος, διὰ τῶν κλασικῶν μόνον συγγραμμάτων, ἀνευ προηγουμένης ἐν τῇ σχολῇ πρακτικῆς ἀσκήσεως καὶ ἐ-

φαρμογῆς τῶν νέων πρὸς τὰ παλαιὰ καὶ τούτων πρὸς ἐκεῖνα θὰ δυνθῆ νὰ ἐννοήσῃ καλῶς ἄρθρον τι ἐφημερίδος ἢ πῶς, ὃ καὶ τὸ σπουδαιότατον, θὰ κατορθώσῃ νὰ γράψῃ ἀνεκτῶς ἀπλῆν τινα ἐπιστολὴν;

Καὶ ἂν ταῦτα ἦναι ἀληθῆ—καὶ εἶναι δυστυχῶς—, τί ὠφελεῖται ὁ ἀπόφοιτος τοῦ σχολαρχείου ἐκ τῆς διδασκαλίας τοσούτων ἐτῶν; Πρὸς τί ἢ ἀπώλεια τοσούτου μύρου τῆς νεότητος, ἀφ' οὗ οὐδὲν ἐφόδιον καὶ ὄφελος διὰ τὸν βαρὺν τοῦ βίου ἀγῶνα καὶ τὸ ἄχαρι γῆρας ἀντιπαρέχεται αὐτῇ; Οἱ ξηροὶ γραμματικοὶ κανόνες τῆς γνησίας ἀττικῆς διαλέκτου καὶ οἱ ἄπταιστοὶ τύποι τοῦ λεῶ καὶ νεῶ καὶ ἡ ὀρθὴ κλίσις τῆς ἀπόκρεω δὲν ἀρκοῦσιν αὐτοὶ μόνοι εἰς τὸν ἐν ἐνεργείᾳ βίον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη ὁ εἰς τὸ κοινωνικὸν πέλαγος ἐκσφενδονώμενος νέος καὶ γνώσεις τῆς νέας ἑλληνικῆς ὅσον τὸ δυνατόν πλείστας, ἵνα ταύτας βαθμυδὸν δι' ἀναγνώσεως καὶ μελέτης καταστήσῃ ἰδίας καὶ ἀναφαιρέτους καὶ ὠφελήθη ἐξ αὐτῶν.

Ὡστε εἶναι ἐπάναγκες οἱ τὰ τῆς παιδείας παρ' ἡμῖν ἰθύοντες σπουδαίως νὰ μεριμνήσωσι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ νὰ μὴ ἀκούωμεν ἐπανελημμένως καὶ ἀνευ οἴκτου τὴν Σύνεσιν σκόπτουσαν ἡμᾶς· «ὦ σὺ, ἐν οὐρανῷ βλέπειν πειρώμενος, τὰ ἐπὶ γῆς οὐχ ὄρας;» Καὶ δικαίως· διότι, πειρώμενοι, ἀνευ τῆς ἀναγκαίας προπαρασκευῆς, νὰ βλέπωμεν τὰ πρὸ διερχομένων περιόπου ἐτῶν γραφέντα, καὶ βυθίζοντες εἰς τὰ ἀπώτατα βάθη ταῦτα τοῦ ἀπομακρυσμένου παρελθόντος τὸ βλέμμα, κατ' ἀνάγκην παρορώμεν τὰ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν συμβαίοντα, καὶ ἐντεῦθεν, ἐπ' ἴσης κατ' ἀνάγκην, κινδυνεύομεν νὰ πάθωμεν ὅ,τι κατ' Αἰσωπον, ὁ ἀστρολόγος, ὃς «τὸν νοῦν ὅλον ἔχων πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐξέλαθε καταπεσὼν εἰς φρέαρ».

Ἡ ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει κεῖται ἐν τῷ μέσῳ, οἱ δὲ τὸ ἀληθὲς συμφέρον τῆς νεολαίας ἐπιδιώκοντες δεόν νὰ ἀκολουθῶσι τῷ τοῦ Εὐαγγελίου «Καὶ τοῦτο ποιεῖν κάκεινο μὴ ἀφίεναι», ἥτοι καὶ ἡ κλασικὴ παιδευσίς νὰ καλλιεργῆται ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκπαιδευτηρίοις καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ **ἐξ ἴσου καὶ ἐκ παραλλήλου καὶ μετὰ γυμνασμάτων καὶ ἄλλων προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἀσκήσεων** νὰ διδάσκηται.

Ἔστωσαν δὲ βέβαιοι ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἀντιπαραβολῆς καὶ οἰονεὶ συγκρίσεως τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἑτέραν γλῶσσαν, δρέψονται ἀφθότους τοὺς καρπούς τῶν ἑαυτῶν μόχθων· διότι ὁ ἀπὸ τοῦ σχολαρχείου ἀποφοιτῶν καὶ εἰς τὰ βιοτικὰ ἔργα ἀμέσως τρεπόμενος νεανίας ἔσεται ἱκανῶς κατηρτισμένος, ὅπως, ἂν ἐπιθυμῇ, αὐξήσῃ τὰς ἥδη κεκτημένας γνώσεις· ὁ δὲ εἰς τὰς γυμνασιακὰς τάξεις μεταβησόμενος, κατέχων τὴν κλίμακα ἢ τὴν λέμβον, τὴν μεσολαβοῦσαν μετὰ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ὑψηρεφούς μεγάρου τῆς Παιδείας, ἢ μετὰ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς νηός, εὐχερῶς θὰ ἀνέλθῃ εἰς ἐκεῖνο ἢ ἀκόπως θὰ ἐπιβῆ ταύτης.

Τὸ πρᾶγμα κεῖται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐπεκτείνωμεν τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, φρονοῦντες ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐλλογίμων συναδέλφων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἀμφιβητήσῃ τὸ ὀρθὸν τῶν σκέψεων τούτων, αἵτινες ἄλλως ἐπαναλαμβάνονται μόνον ἐνταῦθα ὑπὸ ἄλλοιαν πῶς μορφήν, δὲν πλάττονται δὲ νῦν τὸ πρῶτον, ὡς ἐκ τῶν ἐξῆς δειχθήσεται.

Τῇ 14 Αὐγούστου 1857 ὁ ἀείμνηστος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Χ. Χριστόπουλος ἀπνύθηνε σοφὴν «πρὸς τοὺς γυμνασιάρχας, σχολάρχας καὶ διευθυντὰς ἑλληνικῶν

σχολείων» ἐγκύκλιον, ἐξ ἧς, πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν ἡμῶν εἰρημένων, ἀντιγράφουσαν αὐταῖς λέξεσι μέρη τινά, πολλῆς καὶ συντόνου τῆς μελέτης χρῆζοντα :

« Κατὰ τὸν ἰσχύοντα ὀργανισμόν τῶν ἐλληνικῶν σχολείων (ὄρα ἄρθρ. 1) *, τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα διπλοῦν ἔχουσι σκοπόν, ἦγουν πρῶτον νὰ προετοιμάζωσι τοὺς παῖδας διὰ τὰ γυμνάσια, καὶ δεύτερον νὰ χορηγῶσιν αὐθύπαρκτόν τινα καὶ κατάλληλον βαθμὸν πρακτικῆς ἐκπαιδύσεως τοῖς μὴ βουλομένοις ἢ μὴ δυναμένοις νὰ διαγύσωσι τὸ μακρὸν καὶ πολυμύχονν στάδιον τῶν κλασικῶν σπουδῶν, ἀλλ' ἐπιμεμένοις νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον ὅπως οὖν ἐπιστημονικῶς πρὸς τὰ βιωφελῆ ἔργα προκατηρητισμένοι. Τὰς δύο ταύτας διαφόρους τάσεις τῆς ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις διδασκαλίας οἱ ἡμέτεροι ἐλληνοδιδάσκαλοι ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι διανεκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ οὐδετέρας νὰ ὀλιγορῶσιν. . .

» Κατὰ ταῦτα, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ, ὡς θεμελίον πάσης παρ' ἡμῶν παιδείας, πρέπει νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις τακτικῶς καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιστάδας, ὅπως καταλλήλως προπαρασκευασθῶσιν οἱ νέοι πρὸς τελείαν αὐτῆς ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐκμάθησιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπαιτοῦντες δυνάμει τοῦ νόμου παραλληλισμὸν τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν νέαν ἐλληνικὴν, προφορικῶς ἐκθέσεις καὶ γραφικὰ γυμνάσματα ἐν τῇ τελευταίᾳ, εἶναι ἀναντίρροπον ὅτι μεγίστην δέον νὰ δίδητε προσοχὴν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον διδασκαλίαν τῆς καθαρῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκλεκτικῆς καθολομυμνῆς.

« Ἐν τούτοις παρετηρήσαμεν ὅτι οἱ πλείστοι μὲν τῶν ἐλληνοδιδασκάλων παραμελοῦσιν ἐντελῶς τὴν πρακτικὴν τῆς γλώσσης ἡμῶν διδασκαλίαν, πολλοὶ δὲ, λαμβάνοντες ἴσως ἀφορμὴν ἐκ τοῦ ὅτι ὁ νόμος σημεῖοι τὴν σύνταξιν μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις μαθημάτων καὶ ὑψηλῶν διπῶν γνώσεων ἐπίδειξιν ποιούμενοι, ἐγκαταλείπουσι σχεδὸν ὀλοσχερῶς ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τῶν ἐν λόγῳ σχολείων τάξει τὸ τεχνολογικὸν καὶ τὸ ἐτυμολογικὸν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μέρους, καὶ τὸν πλείστον χρόνον κατατρίβουσιν εἰς ὄλους ἀνωφελεῖς περὶ συντάξεως θεωρίας. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται, ὅτι οἱ ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν σχολείων ἀπολυόμενοι, ἐὰν μὲν τραπῶσιν ἀμέσως εἰς τὰ βιοτικὰ ἔργα, γνωρίζοντες τύπους καὶ θεωρίας μόνον, εἰδὶ παντάπασιν ἀνίκανοι νὰ ἐκφράσωσιν ἢ νὰ ἐκθέσωσι διὰ τῆς γραφῆς τὰς ἀπλουτέρας ἰδέας ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν γλώσσῃ· ἐὰν δὲ εἰς τὰ γυμνάσια μεταβῶσιν, ἐλλειπεῖς εὐρίσκονται κατὰ τε τὸ τεχνολογικὸν καὶ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς, καίτοι διδασκόμενοι ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκόμενον συντακτικόν, καὶ οὕτω ἐπὶ σαθρῶν θεμελίων οἰκοδομοῦντες, ἀείποτε χωλαίνουσιν εἰς τὴν γῶσιν τῆς ἐλληνικῆς.

» Ἀμφοτέρω τὰ οὐσιώδη ταῦτα ἀτοπήματα θέλετε προσπαθῆσαι, κύριοι, νὰ ἐκλείψωσιν ἀπὸ ὀφθῆς. Ἄπαντες οἱ διδάσκαλοι τῶν ἐλληνικῶν σχολείων ὀφείλουσι, καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν νέαν ἐλληνικὴν, νὰ ἐξασκῶσιν ἐπιμελῶς τοὺς ἑαυτῶν μαθητὰς δι' ἀναγνώσεως καλῶς γεγραμμένου βιβλίου, δι' ἐκθέσεως προφορικῆς ἰδεῶν, διὰ γραφικῶν συντάξεων καὶ γυμνασμάτων καὶ δι' ἀκαταπαύστου παραλληλισμοῦ τῆς ἀρχαίας πρὸς τὴν νέαν ἐλληνικὴν εἰς τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῆς βαθμῶν προοδευούσης τῶν λογίων ἡμῶν γλώσσης· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν, νὰ ἔχωσι πρὸ πάντων ὑπ' ὄψιν τὴν εἰς τὰ γυμνάσια μεταβῶσιν τῶν νέων ἐλληνικῶν ἀναγνώσμάτων ὡς ἐξῆς·

« Διὰ τὴν Α' τάξιν τῶν ἐλληνικῶν σχολείων ὀρίζονται 6 ὄραι καθ' ἑβδομάδα, διδασκόμενον δὲ ποσόν: «οὐχὶ ὀλιγώτερον αὐτῶν 100 σελίδων».

« Διὰ τὴν Β' τάξιν καθ' ἑβδομάδα 4 ὄραι καὶ διδασκόμενον ποσόν: «οὐχὶ ὀλιγώτερον αὐτῶν 80 σελίδων» οὕτως: «Ἀνάπτυξις τῶν ἀναγινωσκομένων.—Ἐφαρμογὴ γραμματικῶν κανόνων πρὸς κατάδειξιν τῶν διαφορῶν ἐν τῷ τυπικῷ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νῦν γραφόμενης γλώσσης.—Ἀπλαῖ ἐκθέσεις ἰδεῶν, θέματα ἔχουσαι τὴν ἐπιτομὴν δεδιδασκόμενου τεμαχίου νεωτέρου ἑλληνικοῦ συγγραφέως, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, γραφόμεναι δὲ κατ' οἶκον ὑπὸ τῶν μαθητῶν.—Ἀπαγγελία καὶ ἀποστήθισις ποιημάτων».

« Διὰ τὴν Γ' τάξιν ὀρίζονται ἐπ' ἴσους ὄραι 4 καθ' ἑβδομάδα, τὸ διδασκόμενον δὲ ποσὸν δὲν δύναται νὰ ἦναι ἔλαττον τῶν 90 σελίδων», καὶ κανονίζεται διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀνάπτυξις τῶν ἀναγινωσκομένων.—Ἐφαρμογὴ γραμματικῶν κανόνων καὶ ἐκθέσεις ἰδεῶν ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.—Ἐφαρμογὴ δεδιδασκόμενων κανόνων τοῦ συντακτικοῦ.—Ἀπαγγελία καὶ ἀποστήθισις ποιημάτων».

« Διὰ τὴν Δ' τάξιν ὀρίζονται ἐπ' ἴσους ὄραι 4 καθ' ἑβδομάδα, τὸ διδασκόμενον δὲ ποσὸν δὲν δύναται νὰ ἦναι ἔλαττον τῶν 90 σελίδων», καὶ κανονίζεται διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀνάπτυξις τῶν ἀναγινωσκομένων.—Ἐφαρμογὴ γραμματικῶν κανόνων καὶ ἐκθέσεις ἰδεῶν ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.—Ἐφαρμογὴ δεδιδασκόμενων κανόνων τοῦ συντακτικοῦ.—Ἀπαγγελία καὶ ἀποστήθισις ποιημάτων».

« Διὰ τὴν Ε' τάξιν ὀρίζονται ἐπ' ἴσους ὄραι 4 καθ' ἑβδομάδα, τὸ διδασκόμενον δὲ ποσὸν δὲν δύναται νὰ ἦναι ἔλαττον τῶν 90 σελίδων», καὶ κανονίζεται διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀνάπτυξις τῶν ἀναγινωσκομένων.—Ἐφαρμογὴ γραμματικῶν κανόνων καὶ ἐκθέσεις ἰδεῶν ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.—Ἐφαρμογὴ δεδιδασκόμενων κανόνων τοῦ συντακτικοῦ.—Ἀπαγγελία καὶ ἀποστήθισις ποιημάτων».

« Διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν ὀρίζονται ἐπ' ἴσους ὄραι 4 καθ' ἑβδομάδα, τὸ διδασκόμενον δὲ ποσὸν δὲν δύναται νὰ ἦναι ἔλαττον τῶν 90 σελίδων», καὶ κανονίζεται διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἀνάπτυξις τῶν ἀναγινωσκομένων.—Ἐφαρμογὴ γραμματικῶν κανόνων καὶ ἐκθέσεις ἰδεῶν ὡς ἐν τῇ Β' τάξει.—Ἐφαρμογὴ δεδιδασκόμενων κανόνων τοῦ συντακτικοῦ.—Ἀπαγγελία καὶ ἀποστήθισις ποιημάτων».

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς σχολαρχείοις νομοθετήματα, ἐγκρινόμενα ὑπὸ τε τῆς πείρας καὶ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν καθ' ἡμᾶς. Ἴσως ὅμως ἀντίπρωσι τινες ὅτι προστίθενται τῷ ἀναδεξομένῳ τὴν διδασκαλίαν τῶν νέων ἐλληνικῶν ἀναγνώσμάτων καὶ νέοι κόποι ἢ ὅτι δὲν περισεύουσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης ὄρα διὰ τὴν νέαν κτλ. κτλ. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν προσθήκη ὡρῶν εἰς τὸ πρόγραμμα δὲν γίνεται, ἐπειδὴ αὐταὶ λαμβάνονται ἐκ τῶν διὰ τὴν ἀρχαίαν προωρισμένων ὡρῶν, διότι καὶ πάλιν ἡ ἀρχαία διδάσκηται, ἀλλὰ διὰ τῆς νέας. Ἐπειτα δὲ καὶ οἱ κόποι τοῦ διδάσκοντος τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν διόλου δὲν εἶναι ὀλιγώτεροι ἢ ἐλαφρότεροι τοῦ διδάξοντος τὴν νέαν, ὥστε καὶ ὁ λόγος οὗτος ἀφ' ἑαυτοῦ καταπίπτει. Καὶ οὕτως ὅμως ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀναδεξόμενος τὴν διδασκαλίαν τῶν νεωτέρων λογογράφων καὶ ποιητῶν θέλει ἀναλάβει κόπους ἰκανοὺς πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ ἄλλως τερπνοτάτου τούτου μαθήματος, πάλιν τί σημαίνουσιν οἱ κόποι οὗτοι τοῦ διδασκάλου ἀπέναντι τῶν ἄγλαων καρπῶν, οὓς αὐτὸς τε καὶ οἱ μαθητὰὶ αὐτοῦ ἀναμφιβιβητικῶς θὰ συγκομίσωσιν ἀπὸ τοῦ εὐκάρπου καὶ εὐχύμου τούτου δένδρου τῶν γνώσεων; Εὐτυχῶς οἱ ὁμογενεῖς διδάσκαλοι διακρίνονται ἐπὶ φιλοπονίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ, πάντες δὲ καλῶς γινώσκουσι οὓς ἀγῶνας καὶ μόχθους καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας, ὥστε καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν τῇ **Νεοελληνικῇ Κιβωτῷ** θέλουσι ἀναλάβει μετ' εὐαρεσκείας οἶονεὶ ἢ δὴ τι ἐπιδόροπιον τῆς ὀπωςδῆποτε δυσπέπτου κλασικῆς πανδαισίας τῶν ἀρχαίων.

Μόνη ὅμως ἡ εὐσυνειδήτος ἐφαρμογὴ τῶν ὑποδειγμένων ὀδηγῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ διὰ τῆς πείρας ἐκαστῶ τῶν διδασκάλων προσπορισθεῖσα μέθοδος ἀφ' ἐτέ-

* Ἄρθρ. 1. Διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐπιστημονικὴν καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον μεταβατὴν ἀπαιτουμένην, προστίθεται δὲ καὶ διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον ἀναγκασιώτερον ἐκπαιδεύσιν, θίλλον ἰφίστασθαι τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα, καὶ ὑπερῶν αὐτῶν τὰ γυμνάσια.

Ἄρθρ. 2. Πρώτιστος σκοπὸς τῶν ἐλληνικῶν σχολείων εἶναι νὰ προετοιμάζωσιν διὰ τὰ γυμνάσια, καὶ κατ' αὐτὸν ἀναμορφῶσιν τὸ ἀντικείμενον, ἢ ἑκείνην καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας· ἀλλὰ συγχρόνως ἢ ἐν αὐτοῖς ἐκπαιδεύσιν πρέπει νὰ ἀποτελῇ καὶ αὐθύπαρκτόν τι ὄλον, ὡς πρῶτον μὲν θεωρούμενον βαθμῖδα τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς παῖδας κατάλληλον, ὅσοι δὲν θέλουσι μεταβῆ εἰς τὰ γυμνάσια, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν σχολείων ἡμῶν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, ἢ εἰς θεῖαν, μὴ ἀπαιτοῦσαν ἐκπαιδεύσιν γυμνασίου καὶ πανεπιστημίου (Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 31 Σεπτεμβρίου 1836).

Ἄρθρ. 7. Εἰς τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα θίλλον ἐν γένει διδάσκειν ἐργαστοπαιδικῶς τὰ ἀπλοῦθρα ἀντικείμενα :

Ἡ ἐλληνικὴ μετὰ παραλληλισμῷ τῆς παλαιᾶς πρὸς τὴν νέαν κτλ. κτλ.

Ἄρθρ. 10. Μετὰ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν τῆς ἐλληνικῆς θέλει συνδέσθαι καὶ πρακτικῆς, βοηθητικῆς βιβλίον ἐλληνικῆς, πρὸς ἀνάγνωσιν βαθμῶν προοδευούσης, ὥστε δι' αὐτῆς νὰ ἀποκτίσῃ οἱ μαθητὰὶ ὀφθῆν ἐκέρσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ἐπιδεικτικὴν τοῦ διηγεῖσθαι ὅσα ἴκονται, τοὺς χαρίεντως προσέθεν τεμαχία ἐκαστῶν ἐπιδεικτικῶν καὶ τοῦ ἀντιθέειν κατ' ἀρχὰς ἰδέας, μετὰ ταῦτα δὲ πολυσημεῖται, καὶ τέλος συνεχεῖς προτάσεις (Ἀπόθετι).

ρου θέλουσι καταδείξει οίους και όσους θησαυρούς και μεθόδους είχομεν, άτινα παντελώς ήγνοούμεν, και τούτου ένεκα προετιμώμεν τον εκ των ξένων φιλολογιών ουχι πάντοτε κατάλληλον ήμιν και άκίνδυνον δανεισμόν γνώσεων μηδόλως συναδουσών προς τάς παραδόσεις ήμῶν και ιδέας.

Τρέφων πλήρη την πεποίθησιν επί την εύδοκίμωσιν και προκοπήν τῆς φίλης όμογενοῦς νεολαίας, μετ' έλπίδων γλυκειῶν προσφέρω αύτῇ την **Νεοελληνικήν Κιβωτόν** τῆς φιλολογίας και γραμματολογίας των πατέρων ήμῶν, εύχόμενος από μέσης καρδίας όπως οί φίλοι συναδέλφοι διά τῆς επιμελείας και φιλοκαλίας και φιλοτιμίας αύτων υπερακοντίσωσι πᾶσάν μου έλπίδα.

Έν τῷ Πέραν, τῇ 17 'Ιουνίου 1892.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΝ Ω, ΖΩΜΕΝ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΓΝΩΡΙΜΙΑ.

(Διάλογος).

Ἡ Κυρία ΦΡΑΖΑΡ

ΔΙΚ ΦΡΑΖΑΡ

Δεσποινίς ΜΠΟΛΤΟΝ

(Ἡ σκηνή ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκῃς τοῦ οἴκου τῆς κυρίας Φράζαρ).

Ἡ κυρία Φράζαρ καλλιμόρφος τεσσαρακονταετίς κυρία γράφει ἐν γραφεῖῳ, φέρουσα και τὸν πῖλον αὐτῆς. Ὁ ἀνεψιὸς αὐτῆς Δίκ Φράζαρ, νέος εἰκοσιοκταετής τὴν ἡλικίαν, περατώσας ἀκριβῶς πρόγευμα, ὅπερ εἶχε βραδύνει κατά τι και τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ὁποῖου εἰσέρχονται εἰσέτι ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἴσταται παρὰ τὴν τοῦ τοίχου θερμάστραν, καπνίζων.

Κα Φράζαρ. Εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ δέον νὰ γείνη — ὁ μόνος τρόπος καθ' ὃν μετὰ πιθανότητος δύναμαι νὰ σκεθῶ ὅτι θὰ σοὶ βοηθήσω. Νυμφεύθητι τὴν δεσποινίδα Μπόλτον — τὸ ἄριστον προσπάθησον νὰ συζευχθῆς, αὐτὴν — και θὰ ἴδῳ τί εἶναι δυνατόν νὰ γείνη. Ἄν μὴ πράξις τοῦτο, νίπτομαι ἀπλῶς τὰς χεῖρας.

Δίκ. Ἀλλά, θεία, οὐδέποτε ὑπῆρξα θιασώτης τοῦ γάμου.

Κα Φράζαρ. Τότε ὀφείλεις νὰ μάθῃς νὰ ἦσαι τοιοῦτος.

Δίκ. Ἀλλά δύνασθε νὰ φαντασθῆτε ὅτι θὰ ἐνυμφεύσῃν διὰ χρήματα; Νὰ φαντασθῆτε ὅτι θὰ ἐνυμφεύσῃν ἐν γένει! Δὲν εἶμαι κατάλληλος πρὸς τοῦτο — ὑπεραγαπῶ τὸν οἰκιακὸν βίον. Ἀναμφιβίλως ἡ δεσποινίς — ὁποῖονδήποτε κἂν ἦ τὸ ὄνομα αὐτῆς — θὰ θέλῃ νὰ ἐξέρχεται καθ' ἐσπέραν εἰς τοὺς χοροὺς και ἐφεσπερίδας και τὰ τοιαῦτα — ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄνθρωπος τῶν χορῶν.

Κα Φράζαρ. Τότε ὀφείλεις νὰ καταστῆς τοιοῦτος ἐν ἀνάγκῃ. Θὰ σοὶ εἶπω, Δίκ, τί πρέπει νὰ γείνη — οὐδ' ἐπ' ἑλάχιστον ὀφείλει τὸ μεμφιμορεῖν. Ἀπερασίθη, ἢ μάλλον θ' ἀπορασίθη πάραυτα. Ἀποφάσισον αὐτὸ ὅσον τάχιστα. Ἡ δεσποινίς θὰ μείνῃ παρ' ἡμῖν τὴν ἐσπέραν τῆς σήμερον.

Δίκ (ἐκπλησσομένης). Τί!

Κα Φράζαρ. Και παρακαλῶ ν' ἀρχίσῃς πάραυτα νὰ φαίνῃσαι ὅσον τὸ δυνατόν μάλλον εὐπροσῆγορος.

Δίκ. Ἐν τι ὅμως μοὶ φαίνεται ὅτι καθ' ὁλοκληρίαν ἐλησμονήσατε, θεία. Δυνατὸν κληρονόμος, οἷα ἡ δεσποινίς Μπόλτον, νὰ φροντίξῃ περὶ προσώπου κατέχοντος θέσιν, οἷαν ἐγὼ, ἀνευ χρημάτων δηλ., ἀνευ-ἐλπίδων ἐπιτυχίας ἐν τῷ βίῳ και ἰδιαζόντως ἀνευ ἐλκυστικῆς μορφῆς (στρέφων, ἐσοπρίζεται ἐν τῷ ὑπὲρ τὴν τοῦ τοί-

χου θερμάστραν κατόπτρῳ και μειδίξ). Βλέπετε ὅτι λέγω «εἶναι δυνατόν» και οὐχι «εἶναι πιθανόν».

Κα Φράζαρ. Ἡ δεσποινίς Μπόλτον ἔχει πάντα λόγον νὰ ἐπιθυμῇ νὰ συζευχθῇ. Δὲν ἔχει γονεῖς, ἀνοίκειον δὲ δι' αὐτὴν εἶναι νὰ ζῆ ἐν τῇ ἐξοχῇ μεθ' ἐταίρου ἢ και νὰ μὲνῃ ἄλλως μετὰ φίλων ἐν Λονδίῳ. Ἡδὲ ἄγει τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς.

Δίκ. Πῶς συνέβη ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἕδῃ συζευχθῆ;

Κα Φράζαρ. Ἄ, τοῦτο εἶναι ἰδιοτροπία αὐτῆς. Τοσοῦτον ἀποστρέφεται τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ τύχῃ συζύγου ἔνεκα τῶν χρημάτων αὐτῆς, ὥστε ἀποθαρρύνει πάντα κύριον. Ἄμα ὡς ὑποπεύσῃ τοιοῦτο τι. Πρέπει νὰ ἦσαι πολὺ προσηκτικὸς εἰς ὅ,τι δῆποτε κἂν πράττης, νὰ μὴ φαίνῃσαι ὅτι σκέπτεσαι περὶ τῶν χρημάτων αὐτῆς.

Δίκ (βλακωδῶς). Πῶς νὰ κατορθώσω τοῦτο.

Κα Φράζαρ. Ὡ, νομίζω ὅτι θ' ἀναβέσω τοῦτο εἰς σέ!

Δίκ. Και εἶναι αὕτη εὐειδής;

Κα Φράζαρ (ἐμφατικῶς). Ἐχει πέντε χιλιάδας τὸ ἔτος!

Δίκ. Εἶναι πολὺ δυσειδής;

Κα Φράζαρ. Ὡ, τί βῆσανος εἶσαι, Δίκ! Ἄφου ἄπαξ ἀπεφάσις νὰ προσπαθήσῃς νὰ νυμφευθῆς, τί ἐνδιαφέρει ἂν ἦναι ἢ οὐ. Διατί νὰ τυφλώτῃς πρὸ τῶν πραγμάτων. Διατί ν' ἀξιοῖς ὅτι μέλλεις νὰ ὑποπέσῃς εἰς ἔρωτα. Διότι ὑποθέτω ὅτι ἔχεις ἀποφασίζει ἤδη, δὲν ἔχεις ἀποφασίζει;

Δίκ. Καλλίστα. Θὰ γείνω τόσον ταπεινὸς και φιλοχρήματος ὅσον ἐπιθυμεῖτε. Εἶπατέ μοι ὅμως ὅπωςδῆποτε πρὸς τίνα ὀμοιάζει — τί εἶδος κορασίου εἶναι. Διότι δύναμαι ἐγὼ νὰ γείνω σχεδὸν παντὸς εἶδους ἄνθρωπος, ἀρκεῖ νὰ γνωρίζω ὁποῖον εἶδος ἀνθρώπου ἀρέσκει αὐτῇ. Ἄν ἦναι φίλη τῶν ἀθλήσεων, θὰ ὀμιλῶ περὶ ἀγροτικῶν παιγνίων, περὶ κωπηλασίας ἐν λέμβῳ, ἂν ἦναι φίλη τῆς καλλιισθησίας θὰ ξυρίσω τὸν μύστακά μου, θὰ φέρω πράσινον ἄνθος και θὰ ἀρούμαι ρήτρας ἐκ τοῦ τελευταίου γάλλου ποιητοῦ. Εἶναι φίλη τῆς καλλιτεχνίας; Ὅποῖαι αἱ «ἰδιαίτεροι βλέψεις» αὐτῆς περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐντυπώσεως; Εἶναι φίλη τῆς μουσικῆς; Ἡδύνασθε νὰ μοὶ δώτῃτε περὶ τούτων πληροφορίας.

Κα Φράζαρ. Νὰ σοὶ εἶπω· μοιλονότι οὐδ' ἀπ' ἑλάχιστον εἶσαι ἀξίος τούτου, εἶναι ὅμως θελητικὸν κοράσιον. Θὰ σ' ἐξηγηρέτε ἀκριβῶς ἂν ἦτο πᾶν ὅ,τι ἀποστρέφσαι, ἀλλὰ δὲν εἶναι (διπλῶναι ἐπιστολῆν). Εἶναι πολλῶ ὠραιότερον παρ' ὅσον σοὶ ἀξίζει. Ἡδὲ ὀφείλω νὰ ἐξέλθω — ὑπάρχει δημοπρασία τὴν ὁποῖαν δὲν νομίζω καλὸν νὰ παραμελήσω (διευθετεῖ τὸν πῖλον αὐτῆς ἐμπροσθεν τοῦ κατόπτρου). Εἶναι φίλη τῆς μουσικῆς ἢ δεσποινίς, ἐνεθυμήθην τώρα.

Δίκ. Ὡ, δυστυχία! συναυλία ὀρχήστρας, φωνητικῆ μουσικῆ, μελοδράματα, ὑψίφωνοι, βαθύφωνοι. Καλῶς ἐν τι ἀπεφάσις — θὰ ψάλλω εἰς αὐτὴν ἐγὼ αὐτός. Τοῦτο δυνατόν νὰ θεραπεύσῃ τὴν πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσιν αὐτῆς.

Κα Φράζαρ. Δίκ. Σὲ καθικτεύω! Μὴ πράξις τι πρὸ τοῦ γάμου σου, ἐν πάσῃ περιπτώσει (ἐξέρχεται και, ἐπιστρέφουσα, λέγει): Ὡ, ἐλησμονήσα, ἀναμῆν ἐνταῦθα παιδαγωγὸν διὰ τὰ τέκνα. Ἄν αὕτη ἔλθῃ πρὶν ἢ ὑποστρέψω, μὴ ἐπιτρέψῃς αὐτῇ ν' ἀπέλθῃ, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψω (ἐξέρχεται).

Δίκ. (λαμβάνων ἀνὰ χεῖρας ἐφημερίδα). Οὐδ' ἐπ' ἑλάχιστον μοὶ ἀρμόζει τοῦτο· σχέδια, ραδιουργία και ἄλλα παραπλήσια — ἐγὼ εἶμι ἐν γένει ἀθόρητος τὴν ἐνέργειαν. Οὐδεμία νέα εἰδήσις ὑπάρχει ἐν ταῖς ἐφημερίσι — οὐδεμία ἐκτὸς τῶν εἰς τὴν ἐμφλουέντζαν ἀναγομένων (ἐξαπλόνεται. Ἀκούεται ἦχος κώδωνος).

Δίκ. Τίς ἀρά γε νὰ ἦναι;

(Εἰσέρχεται ἡ κ. Μπόλτον. Ὁ ὑπηρέτης ἀναγγέλλει αὐτὴν δυσλήπτως και ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς τραπέζης τὰ τοῦ προγεύματος).

Δίκ. Αὕτη θὰ ἦναι ἡ παιδαγωγός — τί ὠραῖον κοράσιον (κατὰ μέρος) εἶτα προχωρῶν ἐμπρός): Ὡ, ἡ κ. Φράζαρ παρεκάλεσέ με νὰ εἶπω ὑμῖν ὅτι ἡναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ και ἐλπίζει ὅτι δὲν θ' ἀναχωρήσῃτε πρὶν ἢ ὑποστρέψῃ.

Δεσποινίς Μπόλτον: Νὰ ἀναχωρήσω; ἀλλὰ μόλις ἦλθον.

Δίκ. Ἀκριβῶς. Ἐλπίζει — ἐννοῶ δηλ. ὅτι θὰ περιμενῆτε με-

κρόν, δὲν θὰ περιμένετε; Ἡ θεία μου μοὶ εἶπεν ὅτι περιέμενον ὑμᾶς ἵνα συνομιλήσητε περὶ — διδασκαλίας τῶν τέκνων.

δεσποινίς Μπόλτον (κατὰ μέρος): Νομίζε: ὅτι εἶμαι παιδαγωγός (Πηλαγία: εἰς τὸ πῦρ ἵνα θερμάνῃ τὰς χεῖρας αὐτῆς) Μάλιστα, μάλιστα: δὲν ὠρίσθη εἰσεῖτε ἐπακριβῶς.

Δίκ. Ἄλλ' ἐλπίζω ὅτι καθορισθήσεται.

δεσποινίς Μπόλτον: Διατί;

Δίκ. Τὰ παιδιὰ θὰ ἦσαν λίαν εὐτυχῆ, νομίζω, πολὺ δὲ ἀγαπῶ αὐτά. Δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἦναι ἀτυχῆ, (κατὰ μέρος) φοβερὰ κτηνίδια!

δεσποινίς Μπόλτον: Ἀγαπᾶτε τὰ παιδιὰ;

Δίκ. Ἄν θέλητε νὰ ὁμιλήσω ὅμως ἐλευθέρως—οὐχί, ἀποστρέφομαι αὐτά. Εἶτε κραυγάζουσι καὶ καταρρίπτουσι τὰ πράγματα καὶ ὁμιλοῦσιν ὅλως ἐσφαλμένως, ἢ εἶναι «πανοῦργα» καὶ πολὺτιμος δαπανᾶται χρόνος ἐν τῇ προσπάθειά τοῦ ἀναγκάται αὐτὰ νὰ εἴπωσι κᾶτι, ὅπερ οὐδεὶς ἐνδιαφέρεται ν' ἀκούσῃ. Κατ' ἐμὲ εἶναι τρομερὸν, πρόσωπον τοσοῦτον—θὰ μοὶ ἐπιτρέψετε τὴν ἔκφρασιν—θελκτικόν, ὅσον ὑμεῖς δεσποινίς. . .

δεσποινίς Μπόλτον. Τζῶνς.

Δίκ. Δεσποινίς Τζῶνς—μάλιστα, ἐνθυμοῦμαι ἡ θεία μου ἐπατήσατό μοι λόγον—νὰ δαπανᾶται ὀλόκληρον ὑμῶν τὸν βίον, δίδουσα αὐτοῖς μαθήματα—διδάσκουσα τὰ νεαρὰ τί ἐστὶν ἰδέα καὶ τὰ τοιαῦτα—εἰς πλάσματα, ἅτινα ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκτιμῶσιν ὑμᾶς.

δεσποινίς Μπόλτον (μειδιῶσα). Εἶναι δυσχερὲς—ἐνίστε!

Δίκ. Θὰ εἴχετε ἀνάγκην νὰ ἐξέρχησθε εἰς περίπατον, νὰ διασκεδάζηται, νὰ χορεύηται καθ' ἐσπέραν—καὶ τὰ τοιαῦτα.

δεσποινίς Μπόλτον. Ὡ, δὲν ἔχω τοιαύτην ἰδέαν περὶ τῆς διασκεδάσεως. Νομίζω ὅτι οὐδὲν τὸ τερπνότερον τοῦ δαπανᾶν μίαν ἐσπέραν παρὰ τὸ πῦρ ἐν ἀναπαυτικῇ ἔδρᾳ μετὰ καλοῦ βιβλίου καὶ καλοῦ φίλου.

Δίκ. Πόσον παράδοξον! Ἀκριβῶς τοιαύτην ἔχω καὶ ἐγὼ ἰδέαν. Καὶ ἀντιτάσσεσθε κατὰ τοῦ καπνίσματος;

δεσποινίς Μπόλτον (γελῶσα). Ὡ, δύνασθε νὰ καπνίσετε ἂν θέλητε!

Δίκ. Ἄ ποτέ! ὠμίλουν ὑποθετικῶς. Πράγματι ὅμως θὰ ἦναι δυσχερὲς ἔργον τὸ ἐπιμελεῖσθαι τὰ μικρὰ ταῦτα ἀνήσυχα πλάσματα.

δεσποινίς Μπόλτον. Βλέπετε ὅτι ταῦτα εἶναι αἱ δοκιμασίαι τῶν πενήτων!

Δίκ. Ἄ! Δὲν εἶναι φοβερόν; Πρὸς τίνα λέγετε τοῦτο; Ὅποια δὲν ὑπέστην ἐκ τούτου;

δεσποινίς Μπόλτον. Ὑμεῖς;

Δίκ. Βεβαίως εἶναι ἡ τραγωδία τοῦ βίου μου. Γεννηθεὶς ἐκ πτωχῶν ἢ μᾶλλον ἐκ γονέων ἥκιστα νουεχῶν, οἵτινες ἀνέθρεψάν με μετὰ τάσεων. Ἐσπερ ἀδυνατῶ νὰ ἰκανοποιήσω, οὐδὲν ἔχω ἤδη ἐπὶ γῆς εἰ μὴ γρῆν καὶ μάλιστα οὐχὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Ἦδη περιορίζω τὰς δαπάνας μου καὶ πολλὴν ἀνευρίσκω τὴν δυσχέρειαν. Παρητήθη τὰς ὠραίας ἀμάξας. Ἄγνοεῖτε τί μοὶ ἐστοίχισε!

δεσποινίς Μπόλτον. Τί τὰ ἀμάξια.

Δίκ. Οὐχί—ἡ θυσία.

δεσποινίς Μπόλτον. Ἀλλὰ διατί δὲν ἐργάζεσθε;

Δίκ. Πῶς, ἐδοκίμασα πάντα σχεδόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον εὐχερῆ. Ἐπελόμενον νὰ ἀναγοληθῶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ. Ἐπεμψα σειρὰν ἄρθρων εἰς ἐφημερίδας. . .

δεσποινίς Μπόλτον. Καὶ ἐπετραφῆσαν.

Δίκ. Οὐχί, δὲν ἐπετραφῆσαν διότι ἐλησμονήθη νὰ ἐσωκλείσω φάκελλον ἐνεπιγράφων καὶ φέροντα γραμματόσημον. Ἄλλ' οὐδέποτε ἐδημοσιεύθησαν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτό. Ἄλλοτε ἔγραψα δρᾶμα καὶ ἤμην λίαν εὐτυχῆς, διότι ἐπέτυχον θεατρῶνου, ὅστις ἀνέγνω αὐτό. Ἄλλ' ἀκριβῶς σκέφθητι, ὁ ἀνὴρ οὗτος ὅστις οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει με—ἔγραψέ μοι ἐπιστολὴν περὶ τούτου, τόσον κριτικὴν καὶ δηκτικὴν ὡς νὰ ἦτο ὁ οἰκειώτατος τῶν φίλων μου! Δὲν ἦτο τοῦτο ἀπαθαρρυντικόν;

δεσποινίς Μπόλτον. Ἐν τούτοις δὲν πιστεύω ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει ἔργον ἐν ᾧ νὰ ἐνασχοληθῆτε.

Δίκ. Ἀγπητή μοι, δεσποινίς Τζῶνς, ἂν εἶχόν τι, ὅπερ νὰ μ' ἐνθαρρύνῃ—συμπάθειαν, ὁδηγὸν ἀτέρως, τοιοῦτό τι τέλος—θὰ ἦτο λίαν εὐχερὲς: ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὶ σχεδὸν μελανωμένος.

δεσποινίς Μπόλτον. Εἶσθε πράγματι;

Δίκ. Μάλιστα. Δὲν ἔχω συγγενεῖς ἐκτὸς τῆς θείας μου—δὲν παρρανοῦμαι δ' ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἐχω πλείστους γνωστούς, ἀλλ' οὐδένα φίλον: σωροὺς προσκλήσεων, ἀλλ' οὐδὲ ψυχὴν, ἥτις νὰ φροντίζῃ δι' ἐμὲ: ἐπὶ λόγῳ τῆς τιμῆς μου δὲν ἔχω κανένα.

δεσποινίς Μπόλτον. Ὡ, υπερβολικῶς ἐκφράζεσθε.

Δίκ. Τοῦναντίον. Κάπως ἄτοπον μοὶ φαίνεται νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς μόνον ἐπὶ τῇ βιάσει τῆς βραχείας ταύτης γνωριμίας, νὰ γίνηται φίλη μου, ἀλλὰ θὰ ἤμην λίαν εὐγνώμων ἂν ἐπράττετε τοῦτο.

δεσποινίς Μπόλτον. Βεβαίως θὰ ἀποβῶ τοιαύτη, ἂν θέλητε.

Δίκ. Εὐχαριστῶ, χιλιᾶκις εὐχαριστῶ (λαυβάνει τὴν χεῖρα αὐτῆς). Καὶ θὰ μοὶ ἐπιτρέπητε νὰ ὁμιλῶ ὑμῖν περὶ τῶν ἰδεῶν μου, ἐλπίδων καὶ τῶν τοιοῦτων (ἀκούεται ἱχος κώδωνος). Ἦλθεν ἡ θεία μου. Δύναμαι νὰ ζητήσω τι παρ' ὑμῶν καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον κᾶν καταλήξῃ ἡ μετ' αὐτῆς ὑμετέρα συνέντευξις—ἐννοῶ δηλ. καὶ ἂν διακανονισθῇ τὸ ζήτημα ἢ οὐ— θὰ ὑποσχεθῆτε ὅτι θὰ ἐπανιδῶ ὑμᾶς;

δεσποινίς Μπόλτον. Εὐχαρίστως (ἐξέρχεται τοῦ δωματίου διὰ μιᾶς θύρας ἐνῶ ἡ κ. Φράζαρ εἰσέρχεται δι' ἄλλης).

Κα Φράζαρ (ἀποσφραγίζουσα τηλεγράφημα). Ἀγαπητέ μοι, πόσον κοπιῶδες).

Κα Φράζαρ. Τίς ἦλθεν;

Δίκ. Ἡ δεσποινίς Τζῶνς.

Κα Φράζαρ. Ποία εἶναι ἡ δεσποινίς Τζῶνς;

Δίκ. Πῶς, ἡ παιδαγωγός. Εἶναι θελκτικῆ, ἐντελῶς θελκτικῆ. Ἦρσθην αὐτῆς ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἡρέπει νὰ προσλάβητε αὐτὴν διὰ τὰ παιδιὰ. Ἀδυνατεῖτε νὰ φαντασθῆτε, πόσον ὠραία εἶναι! Σχεδὸν συνεφώνησα μετ' αὐτῆς!

Κα Φράζαρ. Δι' ἐμὲ;

Δίκ. Οὐχί—δι' ἐμὲ—τούλάχιστον θὰ ἐπεθύμουν νὰ συμβιβασθῶ μετ' αὐτῆς. Ἄλλως, θεία—ἐσκεπτόμην περὶ τοῦ ἄλλου ἐκείνου ζητήματος, τῆς δεσποινίδος Μπόλτον—ἀλλ' ἀνωφελές—ἄχρηστον. Ἡρέπει νὰ ἀπαλειψῆτε αὐτὸ ἐκ τῆς ὑμετέρας διανοίας. Οἶδέποτε ἤμην ἀρεστός αὐτῆς—ἐννοῶ ὅτι μετὰ βεβαιότητος οὐδέποτε θ' ἀρέσω αὐτῆς καὶ ὀφείλω νὰ ἐργασθῶ—εἶναι ταπεινωτικόν τὸ νυμφεῖσθαι διὰ χρήματα. Δὲν θὰ πρᾶξω τοῦτο. Δὲν εἶμαι ἄνθρωπος—δὲν ἔχω ἐγκέφαλον, ὅσο βραχίονας;..

Κα Φράζαρ. Ὡ, ἀγαπητή! Πόσον χαίρω βλέπουσά σε. Δὲν ἐγίνωσκον ὅτι ἦσο ἤδη ἐδῶ. Νὰ συστήσω σοι τὸν ἀνεψιόν μου.

δεσποινίς Μπόλτον. Ὡ, συνέστησεν ἤδη αὐτὸς ἑαυτόν!

Δίκ. Πῶς, δύναμαι νὰ παρακαλέσω νὰ μοὶ συγχωρήσῃς τὸ ἀνόητον σφάλμα μου;

δεσποινίς Μπόλτον. Πῶς, βεβαίως θὰ σὲ συγχωρήσω! Ἡμεθα μεγάλοι φίλοι, κυρία Φράζαρ: διαθεθεῖω ὑμᾶς περὶ τούτου—μολοντι, πρὸς τὸ παρὸν, τοῦτο ἀπετέλει σύντομον γνωριμίαν.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

XXII.

Ἐβδομάδες ὀλόκληροι παρήλθον χωρὶς ἡ Ὑβελίνη ν' ἀκούσῃ γινόμενον λόγον περὶ τῶν δὲ Πρεζάνς. Μόνον κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἔλαβε σύντομον ἐπιστολὴν τῆς Βέμβας οὐδένα λόγον ποιουμένης περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἀγγελουόσης ὅμως τὸν προσεχῆ αὐτῆς γάμον, μεθ' ἐνὸς τῶν περίξ οἰκούντων μικρῶν κτηματιῶν. Ἡ Ὑβελίνη εἶχεν ἐλπίσει καλλίτερα πράγματα μετὰ τὸ τομηρὸν αὐτῆς δικάημα. Ἐν τῇ ἀνησυχίᾳ αὐτῆς ἐσπέραν τινὰ

μετέβη παρὰ τῆ Ὀδίλῃ ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ. Ὁ Ριχάρδος ἀπῆν, ὁ Ἐδμόνδος μετὰ τινων ἡμερῶν ἄδειαν ἀπουσίας εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς Σωμοῦρ, ἐπομένως ἀμφοτέραι αἱ γυναῖκες ἦσαν βέβαιαι ὅτι δὲν θὰ ἐταράσσοντο.

— Μαμμὰ, εἶπεν ἡ Ὑβελίνη καθημένη ἐπὶ σκίμποδος παρὰ τοὺς πόδας τῆς δευτέρας αὐτῆς μητρός, εἶπετε τίποτε νεώτερον εἰς τὸν πατέρα μου περὶ τοῦ ἀντικειμένου τὸ ὅποιον ἤξεύρετε;

— Ὅχι, ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλῃ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ἡμέρας κατὰ τὴν ὑπόψιν ἡ ὑποδοχὴ του ὑπῆρξε τόσον εὐνοϊκῆ, ὡς ἤξεύρεις. Σκέπτεσαι πάντοτε περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης;

— Πάντοτε. Μάθετε, ἀγαπητῆ μου μῆτερ, ὅτι οὐδέποτε ἐσκέφθην περὶ ἄλλου τινος πράγματος, ὁ πατήρ μου εἶναι πολὺ καλὸς δι' ἐμέ, αἰσθάνομαι ὅμως ὅτι κατὰ βῆθος δὲν εἶναι εὐχαριστημένος. . . Διότι δὲν δύναμαι νὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶ καὶ νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι ἔχω εἰς τὴν καρδίᾳ μου. Δὲν πταίω ὅμως ἐγώ, δὲν εἶν' ἔτσι, μαμμὰ Ὀδίλῃ; δὲν μ' ἐνεθάρρυνε καὶ ἐκεῖνος διόλου. . .

— Ἀξίζεις ἄρα γε νὰ σὲ ἐνθαρρύνουν; ἠρώτησεν ἡ Ὀδίλῃ ὑπομειδιῶσα.

— Μάλιστα, μῆτέρ μου, διότι ἐπιμένω πολὺ. Καὶ τώρα ἀκούσατε τί ἔχω νὰ σᾶς διηγηθῶ.

Καὶ διηγήθη ἀκριβῶς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς κ. δὲ Πρεζᾶνς λαβοῦσαν χώραν σκηνήν.

— Διατί δὲν μοὶ τὰ εἶπες αὐτὰ τότε, ἠρώτησεν ἡ Ὀδίλῃ.

— Διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐκεῖνος. . . ὅτι ὁ κ. δὲ Πρεζᾶνς θὰ ἔκαμνε κανὲν διακῆμα διὰ νὰ πλησιάζῃ πρὸς ἐμέ καὶ ὅμως δὲν ἔκαμε τίποτε, τοῦτο δὲ μὲ ἀνησυχεῖ.

— Εἶσαι βεβαία ὅτι σὲ ἀγαπᾷ;

— Μοὶ τὸ εἶπεν ἡ μῆτηρ του! δηλαδή. . . τὴν ἠνάγκασα νὰ τὸ εἰπῇ χωρὶς νὰ θέλῃ! ὑπέλαβεν ἡ Ὑβελίνη ἐν θριζύβῳ.

— Λοιπὸν περίμενε καὶ ἐγὼ θὰ ἐξετάσω. Πρὸ πάντων μὴ κῆμης ἀνοήσιαν. Δὲν θέλω νὰ σὲ ἐπιπλήξω διὰ τὸ παρελθόν, μολοντὸ αὐτὸς ὁ νέος ἔδειξε πολλὴν λεπτότητα. . .

— Δὲν εἶναι ἀληθές; ὑπέλαβεν ἐν ἀφελείᾳ ἡ Ὑβελίνη, ἧς οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπῆστραψαν ἐξ ὑπερηφανείας.

— . . . Ἀλλὰ μὴ ξεναρχίσῃς πάλιν!

— Ὅχι, μαμμὰ, δὲν θὰ κῆμω τίποτε χωρὶς νὰ σᾶς συμβουλεύω.

Τῇ ἐπιούσῃ ἐνῶ ἡ Ὀδίλῃ ἠτοιμάζετο νὰ ρίψῃ εἰς μέσον τὸ ζήτημα τοῦτο, ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶπεν.

— Αὐτὸς ὁ νέος περὶ τοῦ ὁποίου μοὶ εἶχες ὁμιλήσει διὰ τὴν Ὑβελίνην δὲν ὀνομάζεται δὲ Πρεζᾶνς;

— Ναί, ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλῃ ἀνησυχοῦσα.

— Σήμερον ἐν τῇ ιδιότητι μου ὡς βουλευτοῦ μοὶ ἐζήτησαν πληροφορίας περὶ αὐτοῦ καὶ ἐάν τὸν ἐγνώριζον. . . ἐζήτησε, καθὼς φαίνεται, νὰ σταλῇ εἰς Τογκίνον ἢ εἰς καμμίαν ἄλλην ἀπομακρυσμένην ἀποικίαν.

— Καὶ ἡ μῆτηρ του; ἠρώτησεν αἰμασσοῦσης τῆς καρδίας τῆς.

— Ἡ ἀδελφὴ του ὑπκνδρεύεται ἕνα καλὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀναδέχεται νὰ τὴν περιποιῆται.

— Καὶ ἐκεῖνος ἀπέρχεται εἰς τὸ θανατηφόρον ἐκεῖνο κλίμα. . . Αὐτὸς ὁ νέος, Ριχάρδε, ἔχει πράγματι καλὴν καρδίαν.

Καὶ ἐν μεγάλῃ διαχύσει τῆς γενναϊοφρονος αὐτῆς καρδίας ἡ Ὀδίλῃ ἐδιηγήθη τὴν μετὰ τῆς Ὑβελίνης συνέντευξιν αὐτῆς. Ὁ πατήρ ἐσκυθῶπασε ἐπὶ τῇ διηγήσει ταύτῃ, οὐδένα ὅμως ἐπέφερε λόγον ἐπιτιμήσεως.

— Παρατήρησον, εἶπεν ἡ Ὀδίλῃ ἐνθαρρυνθεῖσα, ὁποίας λεπτότητος καὶ ὁποίας ὑπερηφανείας δείγματα παρέσχεν ὁ δὲ Πρεζᾶνς. Δὲν εἰμπορεῖς τώρα νὰ εἰπῆς ὅτι ἔσθησε παγίδα εἰς τὴν καλὴν μὲς πίστιν! Ἡ αἴτησίς του Ριχάρδε, εἶναι ἡ καταδίκη του εἰς θάνατον, θέλει νὰ ἀποθάνῃ ἐπωφελῶς ἀντὶ νὰ αὐτοκτονήσῃ ἐν πατάγῳ καὶ σκνδχλωδῶς.

— Δὲν πεθαίνουν ἐκεῖ κάτω καὶ ἐνίοτε λησμονοῦν, εἶπεν ὁ Βρίς.

— ὦ! σύζυγέ μου, μὴ γίνεσαι τόσον σκληρός! Ἐννοεῖς ὅτι ἀγαπᾷ εὐγενῶς καὶ ἄνευ ἐλπίδος καὶ ὅτι καὶ ἐκεῖνη ἐπίσης τὸν ἀγαπᾷ. Δὲν λέγω ὅτι πρέπει νὰ τοὺς νυμφεύσωμεν ἀμέσως, ἀλλὰ δὲν δύνασαι νὰ εὐρῆς εἰς τὸ Παρίσι δι' αὐτὸν τὸν νέον μίαν θέσιν ὅπου νὰ δείξῃ τὴν ἰκανότητά του; Ὅχι ἔχῃς τότε χίλια μέσα νὰ ἐπιβλέψῃς, νὰ τὸν ἐκτιμήσῃς καὶ ἐάν ἐπιτύχῃ, ἀργότερον, διατί ὄχι;

— Ἀγαπᾷς ν' ἀφίνης τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ μακρὸν ἡραβωνισμένους; ἠρώτησεν ὁ Ριχάρδος μειδιῶν.

— Ξεῦρω τί θὰ εἰπῇ μακροχρόνιος ὑπομονή, ἀπήντησεν ἐκεῖνη ἐρυθριῶσα, καὶ ἤξεύρη ἐπίσης ὅτι ὅταν ἡ εὐτυχία ἔλθῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φαίνεται καλλιτέρα. . .

Ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐτῶν τῆς δοκιμασίας αὐτῆς, τοῦ θαρραλέως καταπολεμηθέντος ἔρωτός τῆς, ὀλοκλήρου παρῳχημένης ἐποχῆς, ἧς ὅμως ἡ ἐπίδρασις διετηρεῖτο, ἔφερον ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς Ὀδίλῃς ὄλην τὴν δροσερότητα καὶ ὄλην τὴν λαμπρότητα τῆς πρώτης αὐτῆς νεότητος. Βίος ἀγνός καὶ συνειδησις ἀκηλίδωτος παρεῖχον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαράμιλλον διαύγειαν. Θαμβωθεὶς ὁ Ριχάρδος τὴν παρετήρησε. Τεσσαρακονταετίς ἡ Ὀδίλῃ ἦν ὡραία τόσον ὅσον καὶ τριακονταετίς, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτῆς ἐξαγνισθεῖσα ἔτι καὶ καθαρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ πυρός τῆς θλίψεως ἦν καλλιτέρα παρὰ κατὰ τὰς θριαμβευτικὰς τῆς ἄλλοτε ἐποχῆς ἡμέρας.

— Τὸ πιστεύεις, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ τὸ πιστεύω καὶ ἐγὼ ὡς σύ. Ἔστω λοιπὸν, σύζυγέ μου, θὰ γείνη ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ μὴ εἰπῆς τίποτε εἰς τὴν κόρην μου. Ἐάν πράγματι ἀγαπᾷ ἄνευ ἐλπίδος, ἡ ὑπομονὴ δὲν θὰ τροποποιήσῃ ποσῶς τὰ αἰσθητά τῆς, ἐάν πάλιν ὀφείλῃ νὰ λησμονήσῃ, καλλιτέρον δι' ἐκεῖνον ὅστις τὴν ἀγαπᾷ νὰ τὸν λησμονήσῃ. . . Τοῦλάχιστον θὰ ἐπιτύχῃ θέσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἰκανότητά του τὴν ὅποιαν λέγουσιν ἔκτακτον καὶ θὰ δυνηθῇ νὰ τραπῇ εὐρὺ στάδιον. . . διὰ νὰ παρηγορηθῇ.

— Τί, ἀνέκραζεν ἡ Ὀδίλῃ, δὲν δύναμαι νὰ εἰπῶ τίποτε εἰς τὴν Ὑβελίνην; Ἡ ταλαίπωρος.

— Εἰπέ τῇ ἐάν θέλῃς ὅτι ὁ κ. δὲ Πρεζᾶνς θὰ διορισθῇ εἰς θέσιν ἐν Παρισίοις, ἀλλὰ τίποτε περιπλέον. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, πιστεύω νὰ ἐννοήσῃ ὅτι προσκλῶν αὐτὸν εἰς Παρισίους ἀντὶ νὰ τὸν στείλω εἰς τὸ Τογκίνον δὲν προσπαθῶ νὰ τὸν ἀποθαρρύνω.

Ἡ Ὀδίλῃ ἄπαξ μόνον εἶχε παρακούσει τὸν σύζυγόν τῆς προκειμένου τοῦ Ἐδμόνδου, δὲν ἐπεθύμει δὲ ποσῶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα, ὑπάρχουσιν ὅμως πολλὰ μέσα νὰ παράσχῃ τις ἐλπίδα εἰς τέκνον ἀγαπώμενον χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν. Ἡ Ὑβελίνη οὐδὲν τὸ θετικὸν ἔμαθεν, εἶχεν ὅμως ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν δευτέραν αὐτῆς μητέρα καὶ ἐπομένως οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε, λίαν κολακευομένη ὑπὸ προικοθηρῶν ἕνεκὰ τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς ὡραϊότητος, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ πατρὸς αὐτῆς, δὲν περιεπλήχθη εἰς καμμίαν ἐρωτικὴν πλεκτάνην καὶ ἡ καρδία αὐτῆς ἔμεινε πιστῶς ἀφωσιωμένη εἰς ἐκεῖνον, ὃν εἶχεν ἀγαπήσει πτωχὸν ἰατρὸν ἐν τῇ ἐξοχῇ ὄντα.

Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους τὸ ὅποιον διήλθεν ἐν Ρουβεραι, ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους εἶχε τὴν καρδίαν ὀλίγον πεπεισμένην ἐν ἔτος ὀλόκληρον χωρὶς νὰ ἰδῇ τὸν Γεώργιον, ἦν κῆπως πολὺ! Ἡ Ὀδίλῃ πολλάκις ἐμεσολάβησεν ὑπὲρ αὐτῆς, ὁ Ριχάρδος ὅμως ἔμεινεν ἀκαμπτος. Εἶχεν ἀποφασίσει ὅτι ἡ δοκιμασία θὰ παρετείνετο ἐπὶ ἔτος, ὁ δὲ νεαρὸς ἰατρός μοις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μαρτίου εἶχεν ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Μία ἐπίσκεψις τοῦ μαρτίου εἶχεν ἀναλάβῃ οὖσαν καὶ εὐτυχῶς βιοῦσαν, οὐδὲν πλεονέτερον ἐγνώρισεν εἰς τὴν Ὑβελίνην, ἀλλ' ἡ ὅ,τι ἔλεγεν αὐτῇ ἡ Ὀδίλῃ, διότι ἡ παρουσία τοῦ συζύγου εἶχε παρεμποδίσει πᾶσαν ἐκμυστήρευσιν.

Ὁ Χειμῶν ἐπανήρξατο λοιπὸν μετὰ τῶν συνήτων αὐτοῦ ἐορτῶν καὶ δειπνῶν. Ἡ Ὑβελίνα ἀσυνκισθίτως δὲν εὗρισκε μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐν αὐτοῖς. Ἠρξάτο νὰ διασκεδάσῃ ἀγνότατα, εἶτα δὲ ἔλαβε πειραν τῶν κενῶν τὰ ὅποια ὁ τρόπος οὗτος τῆς ζωῆς παρουσιάζει, καίτοι δὲ ἐβόηθει τὴν Ὀδίλιν εἰς τὰς ὑποδοχὰς αὐτῆς, δὲν ἐπεδείκνυε τὴν αὐτὴν φαιδρότητα ἣν καὶ πρότερον.

Ὁ Ριχάρδος περιεποιεῖτο λίαν ἐπιμελῶς τὴν θυγατέρα του. Συνουσιῶν μετ' αὐτῆς, ὀδηγῶν αὐτὴν εἰς τὸν περίπατον ἐνίοτε, ἐξεύρε τὸν τρόπον ὅπως εἰσδύη εἰς τὸ ἀπλουστάτον μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ του, λίαν δὲ περίπλοκον ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ πνεῦμα τοῦτο. Κατῶρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐννοήσῃ τὸ μυστήριον δι' ὃ ἡ νεαρὰ κόρη, ἣτις ἦτο τόσον αὐστηρὰ, ἠδυνήθη νὰ καταφύγῃ εἰς Πινόν, εἶτα δὲ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκίαν τῶν κυρίων δὲ Πρεζάνς παρὰ τὰς ἐθιμοτυπίας, ἕνεκα δὲ τούτου εὗρισκετο εἰσέτι ἐν παραρχῇ.

Ὅταν εἰσέδυσεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς του, τὴν ἠγάπησεν. Τὴν ἠγάπησεν ὡς ἠγάπα αὐτὴν μικρὰν, οὐχὶ τόσον διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν ὠραϊότητά της, ἀλλὰ διότι ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν καὶ ὁμοιάζεν αὐτῇ θυμακσίως. Ἐν αὐτῇ ἀνεῦρεν ἑαυτὸν εἰς πᾶν κίνημα, μετὰ τῆς μελαγχολικῆς ἐκείνης ἡδονῆς ἣν αἰσθάνεται τις ἀναγινώσκων αὐτὴς τὸ βιβλίον, ὅπερ ἀπετέλει τὴν χαρὰν αὐτοῦ κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν.

Ἐνὸς μόνον πράγματος ἐστερεῖτο.

Ἡ ἀγάπη τῆς Ὑβελίνης, ἀγάπη ἀληθεστάτη καὶ βαθυτάτη, ἦτο ἀκόμη δι' αὐτὸν περιβεβλημένη διὰ πέπλου. Ἐνίοτε ἀπεμάκρυνε τὰς πτυχὰς αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἐκβάλῃ αὐτὸν ὀλόκληρον. Ἠσθάνετο ὅτι πράγματι, σεβασμὸς ἢ φόβος, ἴσως ὑποψία ἀνεχάιτιζε τὰ σκιρτήματα τῆς νεαρῆς ταύτης καρδίας. Ἠθέλησε νὰ συνενωθῇ μετ' αὐτῆς διὰ παντός, ἐκ φόβου δὲ μὴ προδοθῇ παρὰ τῆς Ὀδίλης, ἐτήρησε τοῦτο ζηλοτύπως μυστικόν.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ μαρτίου, καθ' ἣν ἡ Ὀδίλη ἔδιδε δειπνον, ὁ Ριχάρδος ἀνήγγειλεν αὐτῇ ὅτι νέος συνδαιτυμῶν θὰ ὑπάρχη, οὕτινος ἀπέκρυψε τὸ ὄνομα. Ὅταν ἡ Ὑβελίνα καὶ ἡ δευτέρα αὐτῆς μήτηρ ἔμειναν μόναι ἐν τῇ αἰθούσῃ, εἶπαι νὰ ὑποδεχῶσι τοὺς ξένους, ὁ Ριχάρδος εἰσῆλθε καὶ ἐπαρουσίασεν αὐταῖς τὸν Γεώργιον δὲ Πρεζάνς.

Ἦτο φοβερὰ ἡ δοκιμασία, ἀλλ' ἡ Ὑβελίνα ἦτο ἰσχυρὰ. Δι' ἐνὸς βλέμματος ἀντελήθη τὰ πάντα. Ἀντὶ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Γεώργιον, ὅστις περιέμενε τὸ βλέμμα της, ἐρίφηθι εἰς τὸν τράχηλον τοῦ πατρὸς της, ὅστις ἐδέχθη αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του.

— Τοῦτο λοιπὸν σοὶ εὐχαριστεῖ; τῇ εἶπεν, ὅπως συγκεκινημένος ἐκ τοῦ ἀπλοῦκος τούτου τρόπου, μεθ' οὗ ἐδείκνυε τὴν χαρὰν της.

— Πάτερ μου, σὰς λατρεύω! εἶπε μετὰ φωνῆς μόλις ἀκουσμένης, χωρὶς δὲ νὰ ἐγειρῇ τοὺς ὀφθαλμούς της ἐπὶ τοῦ μνηστῆρός της, ἔφερε τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς της εἰς τὰ χεῖλη της καὶ ἠσπᾶσθη αὐτὴν ἐπὶ μακρόν.

Οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι προσερχόμενοι διέκοπτον τὴν ἐξέλιξιν τῆς οικογενειακῆς ταύτης σκηνῆς, καθὼς ὁ Ριχάρδος προέβλεπε τοῦτο. Ἡ ἐσπερὶς ἔληξε χωρὶς οἱ νέοι νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀνταλλάξωσιν ἄλλο τι ἢ μόνον τετριμμένα τινὰ, ἀλλ' ἐχωρίσθησθησαν μεμεθυμένοι ἐκ χαρᾶς, βέβαιοι ὅτι θὰ ἐπανιδῶσιν ἀλλήλους ἐντὸς ὀλίγου.

Ὅταν ὁ Ριχάρδος καὶ ἡ σύζυγός του εὗρεθησιν μόνοι μετὰ τῆς Ὑβελίνης, αὐτὴ προσῆλθε βραδέως παρὰ τῷ πατρὶ της, ριφθεῖσα δὲ ἐπ' αὐτοῦ, ἔλαβε τὴν χεῖρά του, ἣν ἐστήριζεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, ὡς εἰ ἐξῆται παρ' αὐτοῦ νὰ τὴν εὐλογῆσῃ.

— Ἀγαπητὴ μοι πάτερ, εἶπε, μέμφομαι ἑμαυτὴν διότι σὰς ἐθεώρησα αὐστηρόν. Εἰσθε ὁ δικαιοτέρος καὶ συνετώτερος τῶν πατέρων. Συγχωρήσατέ μοι, διότι σὰς εὐλογῶ καὶ σὰς εὐχαριστῶ.

Ὁ Ριχάρδος περιέβαλε διὰ τῶν χειρῶν του τὴν ἐπανακτηθεῖσαν κόρην, τῇ φροᾷ δὲ ταύτῃ ἠσθάνθη ὅτι αὐτὴ τῷ ἀνῆκει

διὰ παντός. Ἡ Ὀδίλη παρετήρει αὐτοὺς μετὰ κρυφίας χαρᾶς, περὶ ἧς οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τινὰ. Κατόπιν κόπων δέκα ὀκτὼ ἐτῶν ἠδυνήθη ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν πατέρα πᾶν ὅ,τι τῷ εἶχεν ἀφαιρεθῆ. Ὅποια ἀμοιβὴ διὰ τὴν γενναίαν ταύτην ψυχὴν!

Ἀφοῦ ὁ Ριχάρδος ἐγεύθη τὴν πρώτην μέθην ἐστράφη πρὸς τὴν σύζυγόν του κρατῶν πάντοτε τὴν θυγατέρα του εἰς τὰς ἀγκύλας.

— Εἰς αὐτὴν, εἶπε δεικνύων τὴν Ὀδίλιν, σὺ καὶ ἐγώ, ἡ θυγάτηρ μου καὶ ὁ ἀδελφός σου Ἐδμόνδος ὀφείλομεν τὴν εὐδαιμονίαν μας. Κατὰ τὰς ὥρας χαρᾶς εὐγνωμόνως νὰ ἀναπολῆς αὐτὴν, διότι αὕτη ἀνέστησε τὴν οἰκογένειάν μας.

Ὁ γάμος ἐγένετο κατὰ τινὰ ὠραίαν ἡμέραν τῆς ἀνοιξέως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ οἰκίᾳ τῶν Πινόν, ἣτις ἦτο φαιδρὰ. Ἡ νεόνυμφος φέρουσα κατὰλευκὸν ἐνδυμασίαν καὶ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχιόνος τοῦ πατρὸς της διῆλθε πεζῇ, ὑπὸ τὰς κερασσέας, τὸν ἀνθοστόλιστον κήπον ὅστις ἐχώριζε τὴν ἔπαυλιν ἡτῆς ἐκκλησίας.

Ὁ μάξις ἐφαίνετο μειδιῶν ἀνὰ μέσον τῆς χλόης καὶ τῶν κλάδων. Ὁ Ἐδμόνδος σοβαρώτατα ἠκολούθει αὐτὴν ἐπαναφέρων εἰς τὴν μνήμην τοῦ τὴν ἱστορίαν των, ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν, παῖς ἔτι, ἀπέμαξε ἐκ τῆς παρειᾶς του τὸ φίλημα τῆς Ὀδίλης μέχρι τῆς εὐδαιμόνος ταύτης πρωίας καθ' ἣν ἡ θελκτικὴ ἀδελφή του ἐλάμβανεν ὡς σύντροφον τῆς ὁδοῦ ἐργάτην τινὰ. Παράθυρόν τι ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν των. Ἦτο τὸ παράθυρον ὅπου ἡ Ὀδίλη ἐχαιρέτησε τὴν χαραυγὴν, ἀφοῦ καθ' ὅλην τὴν τρομερὰν ἐκείνην νύκτα ἐπέκλαισε μετὰ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου.

— Πάντοτε πιστὴ καὶ πάντοτε ἀγρυπνος! Ἰδοὺ τὸ σύνθημά της. . . Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ ζήσωσιν, ὑπὸ τὴν σκιάν των πτερυγῶν της.

Ἡ κυρία Δελαρουβεραὶ ἐπαρηγορήθη ἐκ τοῦ γάμου τῆς Ὑβελίνης, ὃν αὕτη ἐχαράκτηρισε κατὰ πρῶτον ὡς μωρὰν πράξιν, σκεπτομένη ὅτι παρ' αὐτῇ συνητήθησεν καὶ ὅτι τοιούτῳ ἢ ἀξιοπρέπειά της ἐσώζετο. Ἄλλως τε κατόπιν τοῦ γάμου τῆς Βέρθας δὲ Πρεζάνς μετὰ τινος ἀμπελουργοῦ, οὐδὲν πλέον ἐξέπληττεν αὐτὴν.

Ὅταν οἱ νεαροὶ σύζυγοι ἀνεχώρησαν χάριν τοῦ ταξειδίου τῶν γάμων των, ὁ Ριχάρδος ἔλαβε τὴν σύζυγόν του ἐκ τοῦ βραχιόνος καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ κήπου, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς ὃ τὸ πρῶτον ἠσθάνθη τὴν καρδίαν της περίτρομον.

— Ἀγαπητὴ μοι, εἶπεν ὁ Ριχάρδος, τῶρα λογιζομαι εὐτυχὴς καὶ ἐνισχυμένος διὰ τὸ ἐπιλοιπὸν τοῦ βίου. Τὸ γῆράς μας ἔσται μακροχρόνιον, καθ' ὃ ἐλπίζω, καὶ εὐτυχές, περὶ τούτου εἶμαι βέβαιος. Θὰ ἀποκτήσωμεν ἐγγόνους, οἵτινες ἐν ἡμῖν θὰ ἐξεγείρωσιν ἀναμνήσεις τῶν νεανικῶν χρόνων. Φοβεῖσαι τὸ γῆρας, ἀγαπητὴ;

— Μεθ' ὑμῶν, σύζυγέ μου, δὲν φοβοῦμαι τίποτε, ἀπάντησεν ἡ ἀγαθὴ γυνὴ.

Ὁ Ἐδμόνδος ἐφάνη εἰς τὸ ἄκρον ὁδοῦ τινός, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ζαφφέ, γεγηρακός, μόλις δυναμένου νὰ κρατηθῇ, ἀλλὰ πάντοτε φιλοσόφου.

— Βλέπετε, κύριε Ἐδμόνδε, εἶπεν ὁ γηραιὸς ὑπηρέτης. Μόνον καλὴ σύζυγος δύναται νὰ καταστήσῃ εὐτυχὴ ἀγαθὸν ἄνδρα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐνομφεῦθη, διότι βλέπων τοὺς ἄλλους ἀηδίασα. Ἄλλ' ὁ πατήρ σας εἶχε τύχην, διότι γυναῖκα ὡσαν τὴν κυρίαν Ριχάρδου δὲν εὗρίσκετε καὶ μετὰξὺ ἐνὸς ἑκατομμυρίου. . .

— Ὅμιλεις ὡς ἄγγελος, Ζαφφέ! ἀπεκρίθη ὁ Ἐδμόνδος παρρητῶν τὴν δευτέραν μητέρα του.

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.